

O'qituvchi nimani o'ylaydi?

Ustozda ozgina axloqqa zid holatning kuzatilishi murg'ak qalbning ana shu fanga, o'qituvchiga mehri so'nishiga olib kelishi mumkin.

4-bet

Taraqqiyot sari tashabbus bilan

Kitobxonlik madaniyatini targ'ib qilish maqsadida www.kitob.uz sayti yaratildi. Mazkur saytga 803 nomdagi adabiyotlar joylashtirilgan.

5-bet

Sotilayotgan imtihon javoblari

o'quvchilarni izlanishdan to'xtatmoqda

O'g'lim ham informatika va axborot texnologiyalari fanidan imtihon javoblarini sotib olish uchun pul so'radi. Unga imtihonlarga mustaqil tayyorgarlik ko'rishi kerakligini tushuntirdim.

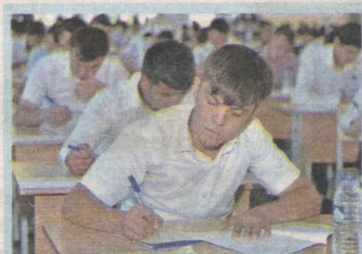
11-bet

Kuch — bilim va tafakkurda

Marifat

1931-yildan chiqa boshlagan • e-mail: info@marifat.uz • 2019-yil 18-may, shanba № 38 (9207)

Xalq ziyolilari gazetasi

Rus tili va adabiyotidan test savollari

10-bet

Ertaklar

8-9-betlar

Diqqat, tanlov!

O'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini mustahkamlash, ilm-fanga bo'lgan qiziqishlarini kuchaytirish, mustaqil innovatsion g'oyalarni qo'llab-quvvatlash, o'quv jarayonining ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish sohalarini bilan uzviylikini ta'minlash, atrof-olamga ongli munosabatini hosil qilish, bolalarning bo'sh vaqtini mazmunli o'tkazish maqsadida Toshkent shahri va Toshkent viloyatidagi barcha umumiy o'rta ta'lim maktablarining 6-7-sinf o'quvchilari o'rtasida "Yosh biologlar" tanlovi o'tkaziladi.

13-bet

Imtiyozli abituriyentlar kimlar?

G'ollblari davlat OTMga imtiyozli qabul qilinadigan xalqaro olimpiadalar ro'yxati

t/r	Xalqaro fan olimpiadalari
1	Xalqaro matematika olimpiadasi — International Mathematical Olympiad (IMO)
2	Xalqaro fizika olimpiadasi — International Physics Olympiad (IPHO)
3	Xalqaro kimyo olimpiadasi — International Chemistry Olympiad (IChO)
4	Xalqaro biologiya olimpiadasi — International Biology Olympiad (IBO)
5	Xalqaro informatika olimpiadasi — International Olympiad in Informatics (IOI)

OTMga imtihonsiz o'qishga kirish uchun imtiyoz beradigan davlat mukofotlari va ko'rik-tanlovlari

t/r	Nomi	Ta'xis etilgan yili
1	Zulfiya nomidagi davlat mukofoti	1999-yil 10-iyun
2	"Mard o'g'lon" davlat mukofoti	2017-yil 21-noyabr
t/r	Nomi	E'lon qilingan yili
1	"Yilning eng yaxshi tarbiyachisi" ko'rik-tanlovi	2019-yil
2	"Hamshira" respublika ko'rik-tanlovi	2002-yil
3	"Nihol" mukofoti tanlovi	2006-yil

7-bet

Bizni internetda ham kuzating!

www.marifat.uz

[/marifat.uz](https://www.facebook.com/marifat.uz)

[@marifatziyo](https://www.instagram.com/marifatziyo)

HUDUDLARDA ISLOHOTLARNI BIR XIL SUR'ATDA AMALGA OSHIRISH, ODAMLAR UCHUN MUNOSIB TURMUSH SHAROITI YARATISH — ASOSIY MAQSADIMIZ

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev hududlarni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish, amalga oshirilayotgan bunyodkorlik ishlari va avval berilgan topshiriqlar ijrosi bilan tanishish maqsadida 16-17-may kunlari Andijon viloyatida bo'ldi.

Andijon viloyati hokimligida Prezident raisligida faollar yig'ilishi bo'lib o'tdi.

Mamlakatimizning barcha hududlari kabi Andijon viloyatida ham katta o'zgarishlar yuz bermoqda. Xususan, o'tgan yili yalpi hududiy mahsulot 12 foiz, jalb etilgan investitsiyalar hajmi 19 foiz o'sgan. Joriy yil birinchi chorakda ham yuqori sur'at kuzatildi.

Shunga qaramay, hali viloyatda ishga solinmagan imkoniyatlar ko'pligi, iqtisodiyot zamon talablari asosida diversifikatsiya qilinmagani ta'kidlandi. Jumladan, sanoat mahsulotining 80 foizi Asaka tumani va Andijon shahriga to'g'ri keladi. Boshqa tumanlarda sanoat deyarli rivojlanmagan.

Shuni inobatga olgan holda, Andijon viloyatida 2019-2020-yillarda amalga oshiriladigan qiymati 25 trillion 181 milliard so'mga teng 908 loyihadan iborat investitsiya dasturi ishlab chiqildi. Ushbu loyihalar doirasida 1,7 milliard dollarlik to'g'ridan-to'g'ri xorijiy sarmoyani o'zlashtirish, 35 mingdan ziyod ish o'rni yaratish ko'zda tutilmoqda.

Bundan tashqari, tadbirkorlik faoliyatini boshlash istagi bo'lgan oilalarni aniqlab, «Har bir oila — tadbirkor» dasturi doirasida 420 milliard so'mlik imtiyozli kredit ajratish belgilandi.

Yig'ilishda ijtimoiy sohani rivojlantirish masalasiga ham alohida e'tibor qaratildi. Joriy yilda Andijon shahrida 14 ta ko'pqavatli arzon uy va ko'plab tijoriy asosdagi uylar, qishloq joylarda 224 ta namunali uy-joy va 56 ta ko'pqavatli arzon turarjoy qurilishi ma'lum qilindi.

Prezidentimiz viloyat aholisi o'sib borayotgani yana ko'plab uylar qurish va qo'shimcha ish o'rinlari ochish, ijtimoiy va kommunal xizmatlar tashkil etishni talab qilishini, demak, tegishli vazirliklar va viloyat rahbarlari uzoqni ko'zlab ish yuritishi zarurligini ta'kidladi.

Qanchalik og'ir bo'lmasin, islohotlarni barcha joyda bir xil olib borish qiyin. Chekka joylarni qo'yib turing, hatto viloyat markazlarida ham hanuzgacha sho'ro davri manzarasini

beradigan mahallalar, ko'chalar uchraydi.

Andijon shahrining Mustaqillik mahallasini ham o'z nomiga monand deb bo'lmaydi. Bu yerda achinarli ahvolda yashayotgan oilalar uchun Xo'jaobod tumani Xidirsha massividan 54 gektar yer ajratilib, Mustaqillikning 27 yilligi mahallasi barpo etilayotgani haqida xabar berilgan edi.

Davlatimiz rahbari 16-may kuni yangi mahallada bo'lib, bu yerga ko'chib kelayotgan oilalar uchun yaratilgan sharoit bilan tanishgan, bunyodkorlik ishlari ko'lamini kengaytirish bo'yicha topshiriqlar bergan edi.

Shavkat Mirziyoyev 17-may kuni Andijon shahrining Mustaqillik mahallasiga borib, bu yerdagi haqiqiy ahvol bilan tanishdi.

5 ming 600 nafardan ziyod aholi yashaydigan bu mahalla hech qanday sharoit yo'qligi bois, shaharning og'riq nuqtalaridan biriga aylanib qolgan edi. Ko'chalarga mashina sig'maydi, qayerga qaramang torlik, pastqamlik, zaxlik, qo'lansa hidga chidab bo'lmaydi. Qachondir muqarrar ko'chish kayfiyatidagi odamlar hatto devor, darvoza, eshik-romlarni bo'yashga hafsala qilmaydi, o't-o'lan qovjiragan hovlisiga qaramaydi.

Prezidentimiz eski barak shaklidagi hovlilarda yashayotgan odamlar bilan suhbatlashdi.

Bunday sharoitda kun kechirishning o'zi bo'lmaydi. Ayniqsa, bolalar shu sharoitda yashab kelayotgani ayanchlidir. Andijonda yer masalasi juda og'ir. Bu yerga kelishimizdan maqsad odamlar turmushi bilan tanishish, hamma oilalar uchun yaxshi sharoit yaratib berish, dedi Shavkat Mirziyoyev.

Mahalla vakillari bahavo adirlikdan joy ajratilib, barcha sharoitlari mavjud uy-joylar qurilayotgani va oilalar ko'chirilayotganidan juda mamnun ekanini alohida ta'kidladi.

Avval ma'lum qilinganidek, Mustaqillik mahallasi o'rnida, Boburshoh, Amir Temur va Navoiy shoh-ko'chalarining kesishmasida «Andijon city» ishbilarmonlik markazi barpo etiladi.

Prezidentimiz bu qurilishda har bir qarich yerdan oqilona foydalanish, ko'kalamzorlashtirishga alohida e'tibor berish zarurligini ta'kidladi.

Xuddi «Toshkent city»dagi singari bu yerda ham uylar va ofislar savdosi bilan shug'ullanuvchi ko'rgazma

tashkil etish zarur. Odamlar kelib ko'rsin, shunda qiziqishi ortadi. Bu shaharcha yana ikki yildan so'ng Andijonning ko'z-ko'z qiladigan joyi bo'ladi, dedi davlatimiz rahbari.

Mamlakatimizda taunxaus uslubidagi massivlar qurilishi loyihalari ishlab chiqilgan. Prezident taklifi bilan Andijon viloyatida aholi yashash sharoitini yaxshilash eng dolzarb masalalardan bo'lgani bois, birinchi bo'lib shu hududda bunday uylarni qurishni boshlash rejalashtirilmogda.

«Qorako'l stroy engineering» mas'uliyati cheklangan jamiyati ishlab chiqqan loyihaga ko'ra, 7,5 gektar yerda 108 ta taunxaus uslubidagi uy, 9 ta 5 xonali va yana shuncha 3 xonali kottejlar, bolalar bog'chasi, savdo va maishiy xizmat shoxobchalari quriladi.

Eng muhimi, ushbu massiv o'zining suvni tozalash, kanalizatsiya inshooti, suv isitish stansiyasi, kichik elektr stansiyasi, quyosh elektr stansiyalariga ega bo'ladi. Ya'ni taunxaus uylari o'zini o'zi toza ichimlik suvi, elektr, issiqlik bilan ta'minlaydi. Ularni qurishda energiyatejamkor materiallardan foydalaniladi.

Taqdimot chog'ida taunxaus uylari aholini ijtimoiy muhofaza qilish va resurslarni tejashda muhim o'rin tutishi ta'kidlandi.

Bu uylar — kelajak uylari. Qishloq uylari qayerda qurilishidan qat'i nazar, endi kamchiqim bo'ladi, ham odamlarga shahardagiday sharoit yaratiladi. Shuning hisobiga bu uylar narxi hozirgilari bilan teng, ammo kompleks sharoitga ega bo'ladi, dedi Prezident.

Shavkat Mirziyoyev O'zbekiston xalq shoiri Muhammad Yusuf xiyoboni va ijod maktabida bo'ldi.

Muhammad Yusuf xalqning dardi, qalbidagi quvonch-u shodliklar, ona yurtga muhabbat, sadoqat va fidoyilik tuyg'ularini sodda va go'zal misralar orqali tarannum etgan o'ziga xos ijodkor edi. Uning asarlari minglab qalblarga baxt va quvonch tuyg'usi, samimiyat va beg'uborlik, ma'naviy go'zallik ulashayotir. Shoir ijodini o'rganish, keng targ'ib etishga alohida e'tibor qaratilyapti.

Davlatimiz rahbari 2017-yil 2-3-iyun kunlari Andijon viloyatiga tashrifi chog'ida O'zbekiston xalq shoiri Muhammad Yusuf nomidagi maktab tashkil etish, yoshlarga

uning ijodini, o'zbek adabiyotining yangi qiralarini chuqur o'rgatish, iste'dodli ijodkorlarni tarbiyalash taklifini ilgari surgan edi. Shu asosda 2017-yil 25-iyulda Vazirlar Mahkamasining «Andijon shahrida Muhammad Yusuf nomidagi ona tili va adabiyoti fanini chuqurlashtirib o'qitishga ixtisoslashtirilgan maktab va Muhammad Yusufning byusti o'rnatilgan xiyobonni tashkil etish to'g'risida»gi qarori qabul qilindi.

Andijon shahrining Amir Temur ko'chasida shoir nomidagi ona tili va adabiyoti fanini chuqurlashtirib o'qitishga ixtisoslashtirilgan maktab-internat va shoirming byusti o'rnatilgan xiyobon barpo etildi. Bugun mazkur maktabda 150 nafar iqtidorli yigit-qiz ta'lim olmoqda.

O'zbekiston Badiiy akademiyasi a'zosi, haykaltarosh Shohruxbek O'rozov tomonidan yaratilgan byust va ikki favvora, manzarali gul va daraxt ko'chatlari o'tqazilgan xiyobon Andijon shahrining ko'rkiga ko'rk qo'shib, yosh ijodkorlar to'planadigan adabiy-badiiy maskanlaridan biriga aylangan.

Prezident maktab-internat o'qituvchi va o'quvchilari bilan muloqot qildi. Muhammad Yusufning ijodiy faoliyati, maktabda o'qigan kezlari foydalangan o'quv qurollari, suratlar joy olgan muzeyda bo'ldi. O'quvchilar shoir she'rlari va o'z ijod namunalari bilan o'qib berdi.

Muhammad Yusuf xalqchil shoir edi. U qisqa umri davomida katta ma'naviy meros qoldirib ketdi. Vatan haqida sodda til bilan yozgan samimiy she'rlari doimo qalbimizda saqlanib qoladi. Eng katta boylik — bu ma'naviy boylikdir. Shuning uchun yoshlarimiz doimo o'qishi, izlanishi lozim. Hamma narsa o'tkinchi. Lekin bilim hech qachon yo'qolmaydi. Bilimli odam hech qachon xor bo'lmaydi. Shuning uchun sizlar o'qish, izlanishdan to'xtamasligingiz kerak, dedi Shavkat Mirziyoyev.

Davlatimiz rahbari mutasaddilarga maktab-internat o'quvchilari uchun avtobus ajratish, boshqa viloyatlardagi ijod maktablariga borib, tengdoshlari bilan muloqot qilishiga ko'maklashish, viloyat televidenyosida o'quvchilar ishtirokida ko'rsatuvlar tayyorlash bo'yicha topshiriqlar berdi.

Shu bilan Prezidentimizning Andijon viloyatiga tashrifi yakuniga yetdi.

O'ZBEKISTON PREZIDENTINING QOZOG'ISTON PREZIDENTI BILAN TELEFON ORQALI MULOQOTI TO'G'RISIDA

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev 17-may kuni Qozog'iston Respublikasi Prezidenti Qosim-Jomart Toqayev bilan telefon orqali muloqot qildi.

Subhat avvalida davlatimiz rahbari Qozog'iston Prezidentini tavallud kuni bilan samimiy qutlab, mustahkam sog'liq va davlat xizmatidagi faoliyatida ulkan muvaffaqiyatlar tiladi.

Oliy darajadagi muntazam va samarali muloqotlar O'zbekiston bilan Qozog'iston o'rtasidagi do'stlik, yaxshi qo'shnichilik va strategik sheriklik munosabatlarining jadal rivojlanishi va izchil mustahkamlanib borishiga xizmat qilayotgani chuqur mamnuniyat bilan qayd etildi.

Qosim-Jomart Toqayevning joriy yil aprel oyidagi O'zbekistonga ilk davlat tashrifi savdo-iqtisodiy, investitsiya va transport-kommunikatsiya sohaslaridagi amaliy hamkorlik, shuningdek, madaniy-gumanitar aloqalarni kengaytirish uchun keng imkoniyatlar ochgani alohida ta'kidlandi.

Prezidentlar mintaqaviy va xalqaro ahamiyatga molik dolzarb masalalar yuzasidan ham fikr almashdilar.

Subhat so'ngida davlatimiz rahbari Qosim-Jomart Toqayevga joriy yil 9-iyunda bo'ladigan Qozog'iston Prezidenti saylovi muvaffaqiyatli o'tishini tiladi.

O'ZA

O'ZBEKISTON PREZIDENTI XVI BOSHQARUVCHI DIREKTORINI QABUL QILDI

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev 17-may kuni rasmiy tashrif bilan mamlakatimizda bo'lib turgan Xalqaro valyuta jamg'armasi boshqaruvchi direktori Kristin Lagardni qabul qildi.

Davlatimiz rahbari oliy martabali mehmonni samimiy qutlar ekan, O'zbekiston va Xalqaro valyuta jamg'armasi o'rtasidagi amaliy muloqot va o'zaro manfaatli hamkorlik izchil rivojlanib borayotganini chuqur mamnuniyat bilan qayd etdi.

2017-yilning sentabrida Nyu-York shahrida va joriy yil aprel oyida Pekin shahrida o'tgan ikki tomonlama muzokaralar samarali hamkorlikni yo'lga qo'yish va yanada kengaytirishga xizmat qilgani ta'kidlandi.

Bugungi kunda jamg'arma mamlakatimizda ilg'or xalqaro tajriba va bilimlar asosida keng miqyosli islohot va yangilanishlar rejasini ishlab chiqish va amalga oshirishda muhim sheriklardan biri ekan alohida qayd etildi.

Keyingi ikki yilda jamg'armadan jalb etilgan texnik ko'mak hajmi sezilarli darajada ortdi: mamlakatimizga XVJning 14 missiyasi tashrif buyurdi, soliq va moliya sohalari bo'yicha yetakchi xalqaro konsultant va ekspertlar jalb etildi.

Jamg'arma ko'magida O'zbekiston XVJ statistika ma'lumotlari tarqatishning umumiy tizimiga qo'shildi, Markaziy bank va valyutani tartibga solish to'g'risidagi qonunlarning yangi

tahriri loyihasi ishlab chiqildi, yangi Soliq siyosati va ma'muriyatchiligi konsepsiyasi va boshqalar joriy etildi.

Uchrashuvda O'zbekiston va Xalqaro valyuta jamg'armasining hamkorligi istiqbollari batafsil muhokama qilindi va bu boradagi ustuvor yo'nalishlar belgilab olindi.

Pul-kredit va soliq-budjet siyosatini takomillashtirish, monetar siyosatning samarali vositalarini joriy etish, mamlakatimizda ishbilarmonlik va investitsiya muhitini yaxshilash hamda boshqa yo'nalishlarda faol hamkorlikni davom ettirishga alohida e'tibor qaratildi.

O'z navbatida, XVJ boshqaruvchi direktori O'zbekistonga tashrif bilan kelish taklifi hamda samimiy qabul uchun Prezidentimizga minnatdorlik bildirdi. Kristin Lagard jamg'arma mamlakatimizda barcha tarmoq va yo'nalishlarni qamrab olgan holda faol amalga oshirilayotgan islohotlarni yuksak baholashini alohida ta'kidlandi.

O'zbekistonning Markaziy Osiyoda yaxshi qo'shnichilikni mustahkamlash va o'zaro ishonchni oshirish, mintaqaviy savdo-iqtisodiy va gumanitar hamkorlikni kengaytirish borasidagi sa'y-harakatlari alohida qayd etildi.

Uchrashuv yakunida Kristin Lagard Xalqaro valyuta jamg'armasi mamlakatimizda samarali islohotlarni amalga oshirish va iqtisodiyotning barqaror rivojlanishini ta'minlashga har tomonlama ko'maklashishni davom ettirishga tayyor ekanini tasdiqladi.

O'ZA

O'zbekiston xalq yozuvchisi Tohir Malik

O'zbek adabiyoti va madaniyati og'ir judolikka uchradi.

O'zbekiston xalq yozuvchisi, taniqli publitsist va tarjimon Tohir Malik — Tohir Abdumalikovich Hobilov 2019-yil 16-may kuni og'ir xastalikdan so'ng 73 yoshida vafot etdi.

Tohir Malik 1946-yil 27-dekabrda Toshkent shahrida ziyoli oilasida tug'ildi. O'рта maktabni tugatganidan so'ng Toshkent davlat universiteti (hozirgi O'zbekiston Milliy universiteti)da tahsil oldi.

Bo'lg'usi adib o'z mehnat faoliyatini Toshkent qurilish-montaj boshqarmasida oddiy g'isht teruvchi sifatida boshladi. Badiiy ijodga, so'z san'atiga bo'lgan kuchli intilishi tufayli keyinchalik yurtimizdagi bir qator ommaviy axborot vositalarida, jumladan, "Tong yulduzi" gazetasida, O'zbekiston radiosida, Cho'lpon, G'afur G'ulom nomidagi nashriyotlarda, "Guliston", "Sharq yulduzi", "Yoshlik" jurnallarida turli vazifalarda samarali xizmat qildi.

Katta hayot va ijod tajribasiga ega bo'lgan Tohir Malik O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasida ham bir muncha vaqt faoliyat ko'rsatib, milliy adabiyotimizni rivojlantirish, iste'dodli yosh yozuvchi va shoirlarni qo'llab-quvvatlash bo'yicha qizg'in ish olib bordi.

Mustaqillikning dastlabki yillarida Davlat mukofotlari qo'mitasi mas'ul kotibi sifatida ijodkor ziyolilarning mehnatini moddiy va ma'naviy jihatdan rag'batlantirishda ishtirok etdi.

Yorqin iste'dod egasi o'zidan boy va betakror ijodiy meros qoldirdi. Uning Vatanimiz va xalqimizga, azaliy qadriyatlarimizga mehr va sadoqat tuyg'ulari mahorat bilan tarannum etilgan badiiy asarlari, kinosenariy-lari, dolzarb mavzulardagi publitsistik maqolalari el-yurtimiz qalbidan chuqur joy oldi.

Tohir Malik o'zbek adabiyotida badiiy fantastika, sarguzasht janrlarining rivojiga katta hissa qo'shdi. "Ozod inson haqida qo'shiq", "So'nggi o'q", "Shaytanat", "Mehmon tuyg'ular", "Odamiylik mulki" kabi ko'plab asarlari milliy adabiyotimiz xazinasidan munosib o'rin egalladi.

Xalqimiz tarixining eng og'ir davrlarini badiiy yo'l bilan tasvirlash va jamoatchilikka yetkazishda ham adib ibrat ko'rsatdi. Ayniqsa, uning o'zbek ma'rifatparvar ziyolilarining murakkab hayoti va faoliyatiga bag'ishlangan tarixiy asarlari katta tarbiyaviy ahamiyatga egadir.

Tohir Malik yetuk tarjimon sifatida jahon adabiyotining sara namunalarini ona tilimizga mahorat bilan o'g'irib, kitobxonlarimizni ulardan bahramand qilish borasida ham samarali mehnat qildi.

El suygan adib jonkuyar tashkilotchi sifatida jamoat ishlarida, madaniy va ma'rifiy jarayonlarda faol ishtirok etdi. Umrining oxiriga qadar Ichki ishlar vazirligi akademiyasida o'zbek tili, ma'naviyat asoslaridan saboq berib, yoshlarni Vatanga muhabbat va sadoqat ruhida tarbiyalashda jonbozlik ko'rsatdi.

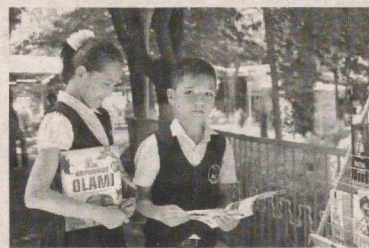
Zahmatkash adibning o'zbek adabiyoti va madaniyatini rivojlantirish yo'lidagi xizmatlari davlatimiz tomonidan munosib taqdirlandi. U "O'zbekiston xalq yozuvchisi" faxriy unvoni, "Do'stlik", "Mehnat shuhrati" ordenlari bilan mukofotlangan edi.

Atoqli adib, mehribon ustoz, kamtarin inson Tohir Malikning yorqin xotirasi qalblarimizda hamisha saqlanib qoladi.

Sh.Mirziyoyev, N.Yo'ldoshev,
N.Ismoilov, A.Aripov,
J.Ortiqxo'jayev, S.Saidov

Kitob bizni birlashtiradi

G'afur G'ulom nomli madaniyat va istirohat bog'ida Xalq ta'limi vazirligi, Respublika bolalar kutubxonasi tomonidan tashkil etilgan "Kitob bizni birlashtiradi" nomli kitobxonlar festivali o'tkazildi.

"Bolalar adabiyoti" jurnalimizning yangi sonini taqdim etdik.

Festival davomida yurtimizda faoliyat ko'rsatayotgan nashriyotlar tomonidan bolalar uchun maxsus chop etilgan kitoblar ko'rgazmasi va savdosi tashkil etildi.

O'quvchi-yoshlar va festival ishtirokchilari orasidan "Eng yaxshi kitobxon maktab", "Yosh kitobxonlar", "Eng yaxshi kitobxon o'quvchi" kabi ko'rik-tanlovlarda g'oliblikni qo'lga kiritganlar diplom va esdalik sovg'alari bilan taqdirlandi.

O'ZA

Oila tinch bo'lsa...

15-may — Xalqaro oila kuni munosabati bilan Vazirlar Mahkamasi huzuridagi "Oila" ilmiy-amaliy tadqiqot markazi, Jurnalistlarni qayta tayyorlash markazi, O'zbekiston jurnalistika va ommaviy kommunikatsiyalar universiteti, milliy va xorijiy ommaviy axborot vositalari vakillari, ekspertlar ishtirokida "Oila — kichik Vatan, oila tinch bo'lsa, baxtli bo'lsa, Vatan tinch bo'ladi!" shiori ostida "Ommaviy axborot vositalarida oila mavzusini yoritishning dolzarb masalalari" mavzusida ilmiy-amaliy konferensiya o'tkazildi.

Anjumanda oila institutini mustahkamlashda uning institutsional va huquqiy asoslarini takomillashtirish alohida ahamiyat kasb etishi, oxirgi ikki yilda mamlakatimizda o'ndan ortiq qonun hujjatlari qabul qilinganligi ko'rsatib o'tildi.

Konferensiya ishtirokchilari mamlakatimizda amalga oshirilgan zamonaviy oilani mustahkamlash va rivojlantirish masalalari bo'yicha 11 nomdagi amal-

iy va innovatsion tadqiqotlar natijalari bilan tanishdilar. Ular asosida 40 dan ziyod tahliliy tavsiyalar, ilmiy-ommabop qo'llanmalar tayyorlandi, "yo'l xaritalari" ishlab chiqilib, amaliyotga tatbiq etilgani alohida e'tirof etildi. Eng muhimi, amaliy ishlar natijasida 3 859 ta ajrashish borasida sudga ariza bergan va 30 145 ta ajrim yoqasiga kelib qolgan oilani yarashtirishga muvaffaq bo'lgan, natijada 43 229

nafar farzand yarim yetim bo'lishdan saqlab qolingan.

Tadbirida oila institutini mustahkamlash va takomillashtirish borasidagi barcha muammolarni davlat tashkilotlari, fuqarolik jamiyati institutlari, eng avvalo, ommaviy axborot vositalari, fuqarolarining o'zini o'zi boshqarish organlarining tizimli va yaqin hamkorligini ta'minlash orqaligina hal etish mumkinligi ta'kidlandi. Tadbir so'ngida ishtirokchilar 5 guruhga bo'lingan holda O'zbekiston OAVida zamonaviy oila mavzusini yoritishning shakl va uslublari, oiladagi o'zaro munosabatlar mustahkamligiga erishish, ma'naviy-madaniy muhitni yaxshilash va ziddiyatli holatlarga barham berishda ularning rolini oshirish kabi yo'nalishlarda o'z taklif va tavsiyalarini ishlab chiqdilar.

Asolat AHMADQULOVA

Ilg'or pedagoglar taqdirlandi

Xiva markazida savlat to'kib turgan muhtasham Xorazm Ma'mun akademiyasi qadimda dunyoning turli nuqtalaridagi olim-u ulamolar, mudarrislar fan yangiliklaridan xabardor bo'ladigan, tajriba almashadigan ilm o'chog'i sanalgan. Shundan beri ne-ne ziyolilarga beshik bo'lgan, buyuk allomalari bilan dunyoga tanilgan Xorazm vohasi maorifi katta ruhiy quvvat, ziyo chashmalarini o'zida jamlagan. Muallimlari o'z faoliyatida asqotayotgan ta'lim nashrlariga alohida e'tibor qaratmoqda.

"Ma'rifat" — "Учитель Узбекистана" gazetalarini tahririyati tomonidan tashkil etilgan "Faslning eng yaxshi ijodkori", "Boshlang'ich ta'lim" jurnalining "Mahorat" tanlovlari o'zining jo'yali fikr-mulohazalari va hozirjavobligi bilan faollik ko'rsatayotgan ilg'or pedagoglarni rag'batlantirishga qaratilgan. Xorazmga safarimiz davomida mazkur tanlovlarda g'olib bo'lgan bir guruh o'qituvchilarni diplom va esdalik sovg'alari bilan taqdirladik.

Xonqa tumanidagi 40-maktabda o'tkazilgan tadbirida viloyat xalq ta'limi boshqarmasi boshlig'i Hamro Bektemirov, tuman XTB mudiri Rajabboy Aminov mamlakatimizda o'qituvchilar obro'sini yuksaltirishga alohida e'tibor qaratilayotgani, pe-

dagoglarning majburiy mehnatga jalb etilishiga barham berilgani ustozlarning o'z ustida ko'proq ishlash imkoniyatini oshirganini ta'kidladi. Shuningdek, H.Bektemirov ta'lim nashrlari tahririyatlarida malakali huquqshunoslar ko'magiga ehtiyoj borligi, shu orqali huquqiy-me'yoriy hujjatlarda yuridik jihatdan hal etilishi lozim bo'lgan savollarga matbuot sahifalari orqali aniqlik kiritish taklifini bildirdi.

O'rindoshlik asosida faoliyat yuritayotgan pedagoglarning soatbay ish haqi kamligi masalasi "Ma'rifat" gazetasi da didil ko'tarilgani uchun muammo ijobiy yechim topdi, ishdan nohaq bo'shatilgan direktorlar o'z o'miga qaytarildi, — deydi 40-maktabning boshlang'ich sinf o'qituvchisi, "Mahorat" tanlovi g'olibi Azzatjon Azimova. — Ta'lim nashrlari faoliyatimizga doir yangiliklar bilan tanishish, metodik yordam olishimizda qo'l kelmoqda.

Shovot tumanidagi 30-maktabda bo'lib o'tgan tadbirida har ikki nashr faoliyati, tanlov shartlari xususida batafsil ma'lumot berildi. Ochiq muloqot tarzida o'tgan davra suhbatida pedagoglar o'zlarini qiziqirgan savollarga javob oldi. Shu maktabning boshlang'ich sinf o'qituvchisi Dilfuza Matniyozovaga "Eng yaxshi metodik material uchun" nominatsiyasida g'olib bo'lgani uchun tahririyat diplomi topshirildi.

Dilshod RO'ZIQULOV,
"Ma'rifat" muxbiri

Yarim asrdan so'ng...

Sharof Rashidov tumanidagi 17-maktabda uch avlod uchrashuvi bo'lib o'tdi. Maktabni bundan 50 yil muqaddam tamomlagan sobiq sinfdoshlar ilm maskanida jam bo'ldilar.

O'tgan yarim asr mobaynida ta'lim maskani tanib bo'lmas darajada o'zgardi. Paxsa imorat o'rnida 2 qavatli zamonaviy o'quv binosi bunyod bo'ldi. Yoshlarning ta'lim olishi uchun sharoitlar yaxshilandi. Jamoaning "Yilning eng yaxshi maktabi" tanlovining respublika bosqichida birinchi o'rinni qo'lga kiritishi buning yorqin dalilidir.

Sobiq bitiruvchilar o'quvchilar bilan uchrashuvda ta'limga qaratilayotgan e'tibor va g'amxo'rlik haqida to'qlinlab gapirdilar.

— Bugungi yoshlarning bilimi va dunyoqarashi juda keng, — deydi sobiq bitiruvchi, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist Shuhrat Jabborov. — Ayniqsa, o'g'il-qizlarning badiiy adabiyot-

ga qiziqishi va mutolaa madaniyati yuksak. Suhbatlarda ularning o'zbek va jahon adabiyoti durdonalaridan boxabar ekanligidan xursand bo'ldik. Biz ham maktab kutubxonasiga esdalik tariqasida bolalar sevib o'qiydigan badiiy asarlarni sovg'a qildik.

Bitiruvchilar orasida o'qituvchilar ham bor. Mehnat faxriysi Xolmurod Normurodov ko'p yillar o'qituvchilik qilgan. Faxriy ustoz uchrashuvda maktabda ommaviy kitobxonlikni targ'ib qilish borasida o'tkazilayotgan tadbirlar, o'quvchilarning bilimlar bellashuvi, fan olimpiadasi, ko'rik-tanlovlarda erishayotgan yutuqlari haqida faxrlanib gapirdi.

Abdusattor SODIQOV,
"Ma'rifat" muxbiri

Chilonzor tumanidagi 202-maktabda ona tili va adabiyot fani o'qituvchilari tayanch maktabning navbatdagi seminarida ishtirok etdi. "Yangi innovatsion g'oyalar sari olg'a" shiori ostida o'tkazilgan seminar maktabning ona tili va adabiyot fani o'qituvchilari Gulzoda Soatova va Shahnoza Bulturova "Jahon adabiyoti durdonalarini o'rganishda innovatsion metod va usullardan foydalanish" mavzusida trening-mashg'ulot o'tdi.

Trenerlar tajriba almashdi

Mashg'ulot davomida innovatsion metodlardan o'rinni foydalanish usullari ko'rsatib berildi. Ayniqsa, "Muammoli vaziyat", "Hikmatlar xazinasi", "Muvashshax", "Uchta to'g'ri va bita noto'g'ri" metodlari A.P.Chexovning "Garov" hikoyasi asosida o'tilgan darsda qo'lanildi.

— Seminarida "Yilning eng yaxshi fan o'qituvchisi — 2018" ko'rik-tanlovining respublika bosqichi g'olibi Shoira Sodiqova "Dars — muqaddas" tavsiyasi asosida "Dars ishlanmalarini yangi innovatsion texnologiyalar asosida tayyorlash usullari" mavzusi bo'yicha o'z tajribalarini o'rtoqlashdi. Unda dars ish-

lanmasini tayyorlashda mavzuga mos materiallarni to'g'ri tanlash, o'quvchilarda tayanch va fanga oid kompetensiyalarni shakllantirish, vaqt taqsimotiga e'tibor qaratish, innovatsion metod va usullar samaradorligiga erishish omillari ko'rsatib berildi. Bunday mashg'ulotlarning doimiy tashkil etilishi fan o'qituvchilarining malakasi va salohiyatini oshirish hamda o'zaro tajriba almashishi uchun foydali bo'lmoqda, — deydi tuman XTB metodisti Nigora Rajabova.

Sh.ABDULLAYEVA,
tayanch maktab treneri,
xalq ta'limi a'lochisi

O'qituvchi nimanin o'ylaydi?

✓ Gazetani varaqlab ham ko'rmaydigan odamlarning bugungi matbuot haqida salbiy fikr bildirishi g'ashimni keltiradi.

Feruza TURSUNOVA

✓ O'qituvchiga eng to'g'ri bahoni ota-ona beradi. Hatto 5-sinf o'quvchisi ham "O'yijon, ukamni anavi ustozga bering, zo'r dars o'tadi, unisiga bermang, nuqul sinfxona eshigi oldida gap sotadi", deb samimiy fikr bildiradi.

Farida AXBORALIYEVA

✓ Ta'lim sohasi xodilari juda katta kuch! O'qituvchilarsiz ishi bitadigan birorta soha yo'q. Ilgari qanchadan qancha san'atkorlarimizning konsertida zallarni to'ldirib berganmiz...

Dilnoza AHMEDOVA

✓ Yuqori sinf o'quvchilari o'qituvchining kiyinishi, yurish-turishi, shaxsiy hayotiga katta e'tibor beradi. Ustozda ozgina axloqqa zid holatning kuzatilishi murg'ak qalbning ana shu fanga, o'qituvchiga mehri so'nishiga olib kelishi mumkin.

Mavluda QURBONOVA

✓ O'quvchilarim bu yil 11-sinfni bitiradi. Hamma qaysi yo'nalish bo'yicha oliy ta'lim muassasasiga hujjat topshirishni allaqachon hal qilib bo'lgan. Ammo men ota-ona istagi bilan iste'dodi, orzularidan voz kechayotgan o'quvchilarga achinaman.

Munira USMONOVA

Xalq ta'limi vazirligi yangiliklari

Taraqqiyot sari tashabbus bilan

Vazirlar Mahkamasi tomonidan 9- va 11-sinf bitiruvchilariga beriladigan shahodatnoma va attestatlar hamda imkoniyati cheklangan bolalar uchun ixtisoslashtirilgan maktab-internatlar bitiruvchilariga beriladigan sertifikatning yangi namunasi tasdiqlandi. Umumiy o'rta ta'lim tizimida ilk marotaba nodavlat umumiy o'rta ta'lim muassasalari bitiruvchilariga ham davlat namunasidagi shahodatnoma va attestat berish nazarda tutildi. Elektron tizimga bitiruvchilar haqidagi ma'lumot va baholar kiritib boriladi. Har bir maktabda bitiruvchilarning ma'lumotlar bazasi shakllantiriladi. Shu kunga qadar shahodatnoma va attestatga bitiruvchining familiyasi, ismi, bitirgan maktabi, o'qigan fanlari bo'yicha o'zlashtirgan baholari ruchkada (qo'lda) faqat o'zbek tilida yozilgan bo'lsa, bundan keyin kompyuterda uch tilda (o'zbek, rus, ingliz) yozilib, maxsus printerda chop etish rejalashtirilmoqda.

Bu yil "Yilning eng yaxshi fan o'qituvchisi" ko'rik-tanlovi talablariga bir qator o'zgartirishlar kiritildi. Jumladan, ishtirokchilar Xalq ta'limi vazirligining rasmiy veb-saytida tashkil etilgan sahifada onlayn ro'yxatdan o'tishdi. Hujjatlar soni 10 tadan 5 taga qisqartirildi va barchasi elektron shaklga o'tkazildi. Tanlov shartlari ham 5 tadan 3 taga qisqartirildi. Hakamlar hay'ati tarkibiga barcha hududlardan teng miqdorda vakil olinadi. Har bir test savoli uchun aniq fanlardan 3 daqiqa, ijtimoiy va filologiya fanlaridan 2 daqiqadan vaqt beriladi. Test materiallariga PISA, TIMSS xalqaro baholash talablari singdiriladi. Tanlovning respublika bosqichi ishtirokchilari o'zlarining "Loyiha taqdimotlari"ni ijtimoiy tarmoqlar ("Facebook") orqali e'lon qiladi va jamoatchilik tomonidan baholanadi.

O'zbek va dunyo adabiyotining eng yaxshi namunalarini internet tarmog'iga joylashtirish, ularni targ'ib qilish hamda keng kitobxonlar ommasiga yetkazish maqsadida Respublika bolalar kutubxonasi tomonidan "Ikki eshik orasi", "Sariq devni minib", "Otamdan qolgan dalalar", "Oq kema", "Shamol ortidan yugurib", "O'zbek xalq ertaklari" kabi jami 40 nomdagi o'zbek mumtoz va zamonaviy adabiyot namunalari audio variantlari yaratildi. Joriy yil yakuniga qadar Respublika bolalar kutubxonasi tomonidan o'quvchilar hamda kitobxonlar uchun o'zbek va jahon adabiyotining eng yaxshi namunalaridan iborat yana 40 nomdagi asarlarning audio variantlarini yaratish rejalashtirilmoqda.

O'quvchilar o'rtasida badiiy adabiyot mutolaasini ommalashtirish hamda yoshlarning kitobxonlik madaniyatini oshirish maqsadida joriy yilning fevral-may oylarida axborot-resurs markazi, sinf rahbarlari, ona tili va adabiyot fani o'qituvchilari, kutubxonachilar va

yoshlar yetakchilari ishtirokida "Kitob haftaligi"ni o'tkazish reja-jadvali ishlab chiqildi. Mazkur rejaga asosan "Kitob haftaligi" tadbirlarini ona tili va adabiyot fani darslarida, tarbiyaviy soatlar hamda o'quvchilarning darsdan bo'sh vaqtida yuqori saviyada tashkil etish belgilandi. O'quvchilarning dunyoqarashini rivojlantiruvchi asarlar sirasiga she'r, hikoya va qissa, shuningdek, qiziqarli ertaklar ham kiritilgan. Asarlar jadvalga binoan har hafta belgilangan sinflar kesimida mutolaa qilindi. Joriy yilning 4-fevralida boshlangan ushbu haftalik 25-mayda yakunlanadi.

Xalq ta'limi vazirligi "Maktablarda zo'ravonlikning oldini olish va ijobiy psixologiyani o'qitish metodikasi" loyihasini amalga oshira boshladi. Loyiha maktablarda o'quvchilarning emotsional holatini aniqlash va uni bartaraf etishga qaratilgan. Besh oyda amalga oshirilishi ko'zda tutilgan ushbu loyihaga amerikalik professorlar jalb etildi. Loyihaning maqsadi turli salbiy vaziyatlarga duch kelayotgan bolalar va o'smirlar bilan ishlash, ruhiy tushkunlikka tushgan o'quvchilarni aniqlash, trening va mashg'ulotlar orqali ularning stressni yengib o'tishiga ko'maklashishga qaratiladi.

"Barkamol avlod" respublika bolalar o'lkashunoslik va ekologiya markazida "RoboCraft" maxsus kurslari tashkil etildi. Xalq ta'limi vazirligi hamda Int Tech korxonasi hamkorligida tashkil etilgan maxsus kursda o'quvchi-yoshlarning ijodkorlik qobiliyatini rivojlantirishga katta e'tibor qaratilmoqda. O'lkashunoslik va ekologiya yo'nalishida bolalarga saboq berish, robot va dasturlar ishlab chiqishni o'rgatish maqsadida "RoboCraft" ixtisoslashtirilgan kurslarining ochilishi innovatsion islohotlarni yanada jadallashtirmoqda. Muhimi, o'quvchilar STEM metodikasi asosida o'tiladigan kurs mashg'ulotlarida 3D printerida ishlash, jumladan, dasturlash, robotlar yasab, ularni boshqarish haqida ma'lumotga ega bo'lmoqda. Kelgusida mazkur o'quv kurslari har bir maktabda tashkil etilishi rejalashtirilgan.

Xalq ta'limi vazirligining rasmiy veb-saytida (www.uzedu.uz) xalq ta'limi sohasidagi bo'sh ish o'rinlari bo'limi ishga tushdi. Ayni vaqtda loyiha faqat Toshkent shahrida faoliyat yuritayotgan tashkilotlar ishtirokida sinovdan o'tkazilmoqda. Xalq ta'limi tizimi mas'ullariga rahbar va pedagog xodimlarni tanlash, tayyorlash, qayta tayyorlash va malakasini oshirishning ilg'or va shaffof tashkiliy-huquqiy mexanizmlarini tatbiq etish yo'li orqali xalq ta'limi tizimida kadrlar siyosatini shakllantirishning zamonaviy tamoyillarini joriy etish vazifasi yuklatildi. Hozir uzedu.uz saytiga kiruvchilar Toshkent shahridagi maktablar, xalq ta'limi boshqarmalari, shuningdek, Xalq ta'limi vazirligining respublika tashkilotlaridagi bo'sh ish o'rinlari bilan tanishishi mumkin. Sinov muvaffaqiyatli yakunlangach, mazkur tizim O'zbekistonning barcha hududida bosqichma-bosqich joriy etiladi.

Yangi tizim yordamida O'zbekiston aholisi xalq ta'limi tizimida bo'sh ish

o'rinlari va lavozimga qo'yiladigan talablar bilan tanishishi, o'z rezyumesini maxsus forma orqali yuborishi mumkin. Shu bilan birga, sayt viloyatlar va Toshkent shahri hududidagi bo'sh ish o'rinlarining statistikasini ham ko'rish imkonini beradi.

Mamlakatimizning turli hududidagi 150 ta umumiy o'rta ta'lim maktabida o'quvchilarni tajriba tariqasida shaxmatga o'qitish yo'lga qo'yildi.

Jismoniy tarbiya va sport, Xalq ta'limi vazirligi hamda O'zbekiston shaxmat federatsiyasi tomonidan respublikamizdagi barcha umumiy o'rta ta'lim maktablarida shaxmatga o'qitishni bosqichma-bosqich qamrab olish, yuqori malakali murabbiy kadrlarni tayyorlash, shaxmat klublari va umumiy o'rta ta'lim maktablari shaxmat sinflarining moddiy-texnika bazasini mustahkamlash bo'yicha rejali ishlar amalga oshirilmoqda. Umumta'lim maktablari o'quvchilarini shaxmatga qiziqitirish, ularga shart-sharoit yaratish maqsadida umumta'lim maktablarida shaxmat xonalari tashkil etilmoqda. Shunday xonalardan biri Zarafshon shahridagi 13-ixtisoslashtirilgan davlat umumta'lim maktabida tashkil qilindi. Ushbu muassasada bugungi kunda 2400 nafardan ortiq o'quvchi tahsil olayapti. Ulardan 50 nafardan ortig'i shaxmat sport klubiga jalb qilingan.

Umumta'lim maktablarida bunday xonalarning tashkil etilishi ham yoshlarimiz orasida shaxmat ixlosmandlarining yanada ko'payishiga xizmat qiladi.

Kitobxonlik madaniyatini targ'ib qilish maqsadida www.kitob.uz sayti yaratildi. Mazkur saytga 803 nomdagi adabiyotlar (655 nomdagi o'zbek hamda 148 nomdagi jahon bolalar adabiyoti)ning elektron variantlari joylashtirilgan. Shuningdek, www.kitob.uz sayti muntazam ravishda yangilanib turiladi. Xususan, badiiy adabiyotlarning MP3 shaklidagi audiosurslari joylashtirilmoqda. Bundan tashqari, saytdan o'quvchilarning mutolaasi uchun ularning yosh xususiyatlaridan kelib chiqqan holda tavsiya etilgan 125 nomdagi adabiyotlar ro'yxati ham o'rindi. E'tiborlisi, saytda "Bolalar uchun ingliz tili" maxsus bo'limi ochilgan bo'lib, unda o'g'il-qizlarning til o'rganishiga ko'maklashuvchi qiziqarli elektron kitoblar ham o'rindi. Jumladan, ingliz tilidagi turli mavzudagi she'r, hikoya va ertaklar rangli suratlar, izohi bilan berilgan. Ushbu elektron kitoblarni ota-onalar sayt orqali yuklab olib, oila davrasida farzandlari bilan mutolaa qilishlari mumkin.

Xalq ta'limi vazirligi axborot xizmati

Noan'anaviy va qiziqarli

5-"A" sinfda "Zahiriddin Muhammad Bobur ruboiylari" mavzusini noan'anaviy, qiziqarli tashkil etishga intildim. Mashg'ulotda "Yelpig'ich", "Tezyurar" kabi metodlardan foydalandim.

"Tezyurar" usuli quyidagi tartibda qo'llanadi. Har bir o'quvchi Bobur hayoti va ijodiga oid bittadan ma'lumot aytadi. Bir marta aytilgan ma'lumot takrorlanmasligi lozim. Masalan:

- Bobur turkiy va fors-tojik tillarida ijod qilgan;
 - Shoirming bizga 119 ta g'azali, 231 ta ruboiysi yetib kelgan;
 - Bobur devonining 2 ta qo'lyozma nusxasidan biri Parijda, ikkinchisi Hindistonda saqlanadi;
 - U "Boburnoma" asarining muallifi.
- Har bir to'g'ri javob rag'batlantiriladi.

"Blits-so'rov" metodi orqali o'quvchilarning ruboiy haqidagi bilimlari sinaladi. Shu maqsadda tarqatmalar beriladi. Bolalar quyidagi jadvalni to'ldiradi:

1-guruh uchun

Qofiya	Ruboiy	Ismlar	Mavzuga oid qoidalar
			1. To'rt misradan iborat bo'lgan she'r shakli. 2. O'zbek adabiyotida ruboiy janrida ijod qilgan mashhur shaxslar. 3. Ohangdosh bo'lib kelgan so'z. 4. Qofiyaga misol yozing.

2-guruh uchun

Radif	Qofiya	Ruboiy	Mavzuga oid qoidalar
			1. Aruz vaznida yozilgan 4 misrali she'r shakli. 2. Qofiyadan keyin takrorlanib keluvchi so'z yoki so'zlar birikmasi. 3. Ohangdosh so'zlarga misol keltiring.

3-guruh uchun

Vazn	Mavzusi	Qofiya	Radif	Savol va topshiriq
Aruz Barmoq				1. Ruboiy qanday vaznda yoziladi? 2. Bobur ruboiylarida qanday mavzu keng o'rin egallaydi: a) ilmparvarlik; b) mehnatsevarlik; d) Vatan sog'inchi. 3. Qofiyaga misol keltiring. 4. Radifga misol keltiring.

4-guruh uchun

Integratsiyali qiyoslash

Quyidagi ikki geometrik va adabiy tushunchani qiyoslang.

Kvadrat	Ruboiy
Kvadrat to'rtburchakdir, lekin har qanday to'rtburchak kvadrat emas. Kvadrat bo'lish uchun to'rtburchakning to'rtala tomoni teng bo'lishi kerak. Agar to'rtala tomoni teng bo'lmasa, u oddiy to'rtburchak sanaladi.	Ruboiy to'rtlikdir, ammo har qanday to'rtlik ruboiy emas. Ruboiy bo'lishi uchun to'rtlik aruzdagi hazaj bahrining axram va axrab tarmoqlarida yozilmasa, u oddiy to'rtlik sanaladi.

Dilorom SHOFAYZIYEVA,
Mirobod tumanidagi
328-maktab o'qituvchisi

What's the weather like?

Activity 1. Objective: to give further practice in complex sentences with when.

Teacher: — Pupils, you should work in pairs. Ask each other what you do when it is cold, hot, etc. using examples. After asking you should do report on your partners.

e.g. A: What weather do you like? e.g. B stays at home

when it's cold.
S/he reads books and watches TV because ...
S/he doesn't like cold weather.

B: I like cool/cold/... weather

A: Why do you like ... weather?

B: Because when it's ... I can ...
What weather do you like?

Activity 2. Read and find the parts of a day, guess what season is it.

Objective: to practise reading for specific information.

Teacher: — Dear pupils, you will listen to the DVD attentively and read the text. Try to guess different parts of a day and write the time phrases to the gaps. At the end of the activity you should find what season it is and why you think so.

The weather is different in the morning, in the afternoon and in the evening.

1. _____ the weather is nice again. Children go to the yard and play games. They climb, run, play hopscotch, play tag and play hide and seek. People come home from work.

2. _____ the weather is nice. A cool wind blows. The sun shines, the sky is bright. It is a good time to go for walks. Children go to kindergarten.

3. _____ it's very hot. There are no clouds in the sky. There is no wind. People stay under the trees. Many people stay at home.

Answer key: 1. In the evening. 2. In the morning. 3. In the afternoon. (Summer)

Makhbuba JABBOROVA,
English teacher of the secondary school
№ 2 in Nurobod district

Fan to'garagida toblangan bilimdonlar

Yunusobod tumanidagi 260-maktabda xorijiy tillar (ingliz, nemis, fransuz tillari) oyligi doirasida ko'plab qiziqarli tadbirlar, mashg'ulotlar,

davra subhatlari tashkil etilyapti. Jumladan, ingliz tili o'qituvchisi Manzura Hasanovaning yil davomida olib borgan fan to'garagi faoliyatining namoyishi ko'pchilikka manzur bo'ldi.

Tadbirida 4-sinf o'quvchilari ingliz tilida sahnalashtirilgan ertak qahramonlari rolini qoyilmaqom tarzda ijro etishdi. Turli mavzulardagi chiqishlar, savol-javoblarda to'garak qatnashchilarining ingliz tilida olgan puxta saboqlari, nutqiy darajasi yaqqol namoyon bo'ldi.

Tadbirga tashrif buyurgan mehmonlar va barcha o'qituvchilar fan to'garagi faoliyatini yuqori baholadilar.

B.RIZOQULOV
surat lavhasi.

O'quvchilar qiziqishini oshirdi

O'quvchilarning bo'sh vaqtini mazmunli o'tkazish, bilimlarini mustahkamlashda fan to'garaklari bilan bir qatorda, fan oyliklarining ham o'zni beqiyos.

May oyida barcha maktablarda bo'lgani kabi bizning ta'lim muassasamizda ham chet tillar fan oyligi uyushmoqlik bilan o'tkazildi. Fan oyligi davomida ingliz tili fani

o'qituvchilari Z.Tojiboyeva, M.Xo'jayeva, N.Manazarova, Sh.To'xtaboyeva darslarni yangi pedtsehnologiyalar asosida, interfaol usullar bilan tashkil etdi. Shuningdek, fan oyligiga bag'ishlangan qiziqarli tadbirida o'quvchilarning faolligi ta'minlandi. O'quvchilar ingliz tilida yod olgan she'r va o'shiqlari, tez aytishlar, maqollar, sahna ko'rinishlari bilan fan

oyligi tadbirlari qiziqarli va mazmunli o'tishiga hissa qo'shdilar.

Bunday tadbirlar o'quvchilarning fanga qiziqishini oshiradi, kelajakda o'zlari sevgan kasb egasi bo'lib, yurtimizga nafi tegadigan o'g'il-qizlar bo'lishiga yordam beradi.

G.VALIYEVA,
O'zbekiston tumanidagi
8-maktab
o'qituvchisi

Imtiyozli abituriyentlar kimlar?

Prezidentimiz Farg'ona viloyatiga tashrfi chog'ida «Temurbeklar maktabi»da bo'lib, ushbu maktab bitiruvchilari oliy ta'lim muassasalariga imtihonsiz qabul qilinishi bo'yicha o'z takliflarini bildirdi. Sal oldinroq hukumatimizning shu yil 27-aprelda qabul qilingan "Vazirlar Mahkamasining "Oliy ta'lim muassasalariga o'qishga qabul qilish, talabalar o'qishini ko'chirish, qayta tiklash va o'qishdan chetlashtirish tartibi to'g'risidagi nizomlarni tasdiqlash haqida" 2017-yil 20-iyundagi 393-son qaroriga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish to'g'risida"gi qarorida ba'zi o'quvchi-yoshlarning oliy o'quv yurtlariga kirish imtihonlarisiz o'qishga qabul qilinish tartibi belgilandi.

Xususan, To'raqo'rg'on tumanidagi Is'hoqxon Ibrat nomidagi xorijiy tillarga ixtisoslashtirilgan maktab-internatning butun o'qish davrida a'lo baholarga o'qigan bitiruvchilari Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining tavsiyasi, Davlat komissiyasi qarori asosida bakalavriatning xorijiy til va adabiyoti, filologiya, tillarni o'qitish ta'lim yo'nalishlariga tanlovdan tashqari test sinovlarisiz va kasbiy (ijodiy) imtihonlarisiz qo'shimcha davlat grantlari asosida o'qishga qabul qilinadi. Shuningdek, bunday imtiyoz endilikda har bir harbiy qismdan bir nafar harbiy xizmatni o'tagan, qism qo'mondonligi va O'zbekiston yoshlar ittifoqi boshlang'ich tashkiloti tavsiyanomasini qo'lga kiritgan abituriyentlarga ham tatbiq etiladi.

Vazirlar Mahkamasining shu yil 6-maydagi 375-sonli qaroriga asosan, Ichki ishlar organlari xodimlari farzandlarining davlat oliy ta'lim muassasalarida hamda O'zbekiston Respublikasi Mudofaa vazirligi, Ichki ishlar vazirligi, Milliy gvardiya va Davlat bojxona qo'mitasining oliy va o'rta maxsus ta'lim muassasalariga o'qishga kirishi uchun tavsiyanoma (taqdimnoma) berish tartibi to'g'risidagi nizomning tasdiqlanishi esa ijtimoiy tarmoqlar foydalanuvchilari o'rtasida turli bahs-munozaralarga sabab bo'ldi. Mazkur hujjatga ko'ra, huquqbuzarliklar profilaktikasi va jinoyatchilikka qarshi kurashga munosib hissa qo'shgan, xizmat yoki ilmiy faoliyatda yuqori natijalarga erishgan ichki ishlar organlarining amaldagi xodimlari hamda terrorizm va jinoyatchilikka qarshi kurashish hamda jamoat xavfsizligini ta'minlash chog'ida halok bo'lgan yoki olgan jarohati tufayli nogiron bo'lib qolgan xodimlarning farzandlari Ichki ishlar vazirligi tomonidan beriladigan tavsiyanoma orqali oliy ta'lim muassasasiga imtiyozli o'qishga qabul qilinadi. Qiziqarli jihati, tavsiyanoma beriladigan talabgorlarning bilimi, o'qishga bo'lgan qiziqishi qanchalik e'tiborga olinishi noma'lum.

Ijtimoiy tarmoq foydalanuvchilari orasida bu kabi imtiyozlarning ko'payotgani abituriyentlar o'rtasida ijtimoiy tengsizlik, yoshlarning ertangi kunga ishonchining susayishi, imtiyozni qo'lga kiritish uchun korrupsiyaga qo'l urish singari holatlarga sabab bo'lishi mumkinligi haqida fikr bildirib, bahs-munozaraga kirishganlar talaygina. Biroq hozirgidek o'tish davri kechayotgan bir pallada ayrim toifadagi yoshlarni qo'l-lab-quvvatlash zarur deguvchilar ham yo'q emas. Fikrimizcha, imtiyozli yigit-qizlar uchun oliy ta'lim muassasalarida alohida kvota ajratilsa, maqsadga muvofiq bo'ladi. Xalqona aytganda six ham, kabob ham kuymaydi.

Xo'sh, o'zi imtiyozli abituriyentlar kimlar?

Sportchi va olimpiada sovrindorlari

Vazirlar Mahkamasining 2008-yil 13-oktabrdagi 226-sonli qarori bilan tasdiqlangan "Xalqaro va respublika olimpiadalari, tanlovlari, musobaqalari g'oliblari bo'lgan akademik litseylar, kasb-hunar kollejlari va umumta'lim maktablari o'quvchilarini taqdirlash tartibi to'g'risida nizom"ga ko'ra, sportning individual turlari bo'yicha respublika chempionatida birinchi o'rinni yoki Olimpiya o'yinlari, Osiyo o'yinlari, jahon chempionati va Osiyo chempionati kabi xalqaro tanlovlar va musobaqalarda 1—3-o'rinlarni qo'lga kiritgan akademik litsey, kasb-hunar kolleji va umumta'lim maktablarining bitiruvchilari oliy ta'lim muassasasiga test sinovlarisiz va qo'shimcha imtihonsiz qabul qilinadi.

Sportning jamoaviy turlari g'oliblariga ham bu imtiyoz qo'llaniladi. Jamoa respublika chempionatida 1-o'rinni egallasa yoki xalqaro tanlov va musobaqalarda g'olib bo'lsa, guruh tarkibidagi akademik litsey, kasb-hunar kolleji va maktablar bitiruvchilaridan faqat uch nafariga bu imkoniyat beriladi.

Fikrimizcha, imtiyozli yigit-qizlar uchun oliy ta'lim muassasalarida alohida kvota ajratilsa, maqsadga muvofiq bo'ladi. Xalqona aytganda six ham, kabob ham kuymaydi.

Shaxmat va shahka bilan shug'ullanuvchi yoshlar ham imtiyozdan chetda emas. Aql gimnastikachilari respublika chempionatida 1- yoki xalqaro turnirlarda 1—5-o'rinlarni egallasa, pedagog kadrlar tayyorlaydigan oliy ta'lim muassasasiga test sinovlarisiz va qo'shimcha imtihonsiz qabul qilinadi.

Ushbu nizomga Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 5-martdagi 190-sonli qarori asosida kiritilgan o'zgartirishga ko'ra, bu yildan boshlab avtomobil va mototsikl sporti, sportning aviamodel va raketamodel turlari hamda olimpiya o'yinlari dasturiga

kiritilgan sportning texnik va amaliy turlari bo'yicha respublika musobaqalarida 1-, xalqaro musobaqalarda 1-, 2-, 3-o'rinlarni egallagan o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi va umumta'lim muassasalariga bitiruvchilari ham tegishli oliy ta'lim muassasalariga ta'limning ushbu sohada yo'nalishlariga umumiy qabul kvotalari doirasida test sinovlarisiz va qo'shimcha imtihonlarisiz qabul qilinadi.

Mazkur me'yoriy-huquqiy hujjatga muvofiq, umumta'lim fanlari bo'yicha respublika olimpiadalarda 1—3-o'rinlarni va xalqaro olimpiadalarda 1—5-o'rinlarni egallagan akademik litsey, kasb-hunar kollejlari va maktablarning 11-sinf bitiruvchilari oliy ta'lim muassasalariga kirish imtihonlarisiz qabul qilinishi belgilangan edi. Prezidentimizning shu yil 3-maydagi "Iqtidorli yoshlarni aniqlash va yuqori malakali kadrlar tayyorlashning uzluksiz tizimini tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qaroriga binoan imtiyozli g'oliblar tasnifi o'zgartirdi. 2019-2020- o'quv yilidan boshlab, g'oliblari davlat oliy ta'lim muassasalariga test sinovlarisiz va qo'shimcha imtihonsiz qabul qilinadigan xalqaro olimpiadalar ro'yxati tasdiqlandi.

t/r	Xalqaro fan olimpiadalari
1	Xalqaro matematika olimpiadasi — International Mathematical Olympiad (IMO)
2	Xalqaro fizika olimpiadasi — International Physics Olympiad (IPhO)
3	Xalqaro kimyo olimpiadasi — International Chemistry Olympiad (IChO)
4	Xalqaro biologiya olimpiadasi — International Biology Olympiad (IBO)
5	Xalqaro informatika olimpiadasi — International Olympiad in Informatics (IOI)

Mazkur ro'yxatda keltirilmagan xalqaro va mintaqaviy fan olimpiadalari maqomi asosiy olimpiadalarning respublika bosqichiga tenglashtiriladi. Ya'ni umumta'lim fanlari bo'yicha respublika fan olimpiadasi ishtirokchilari qaysi fandan g'olib bo'lgan bo'lsa, g'oliblarga faqat o'sha fandan maksimal ball beriladi. Masalan, kimyo fani bo'yicha Xalqaro Mendeleev olimpiadasidan kelgusidagi g'oliblari OTMga hujjat topshirsa, unga test sinovlarida faqatgina kimyo fanidan maksimal ball beriladi.

O'zbekiston yoshlar ittifoqi ham faol a'zolariga oliy ta'lim muassasalariga imtiyozli o'qishga kirish uchun tavsiyanomalar beradi. Tavsiyanomaga ega yoshlar doimiy yashash joyidagi oliy ta'lim muassasalarining pedagogika ta'lim yo'nalishlariga davlat granti asosida qabul qilinadi.

OTMga imtihonsiz o'qishga kirish uchun imtiyoz beradigan davlat mukofotlari va ko'rik-tanlovlar

t/r	Nomi	Ta'sis etilgan yili
1	Zulfiya nomidagi davlat mukofoti	1999-yil 10-iyun
2	"Mard o'g'lon" davlat mukofoti	2017-yil 21-noyabr

t/r	Nomi	E'lon qilingan yili
1	"Yilning eng yaxshi tarbiyachisi" ko'rik-tanlovi	2019-yil
2	"Hamshira" respublika ko'rik-tanlovi	2002-yil
3	"Nihol" mukofoti tanlovi	2006-yil

Bundan tashqari, 2018—2019-o'quv yilidan boshlab, harbiy xizmatni o'tash chog'ida halok bo'lgan, shuningdek, harbiy xizmatni o'tash jarayonida yarador bo'lgan, kontuziya, shikast olish natijasida nogiron bo'lib qolgan yoki kasalliklarga duchor bo'lgan harbiy xizmatchilarning farzandlari oliy ta'lim muassasalarining bakalavriatiga davlat granti asosida tanlovsiz qabul qilinadi.

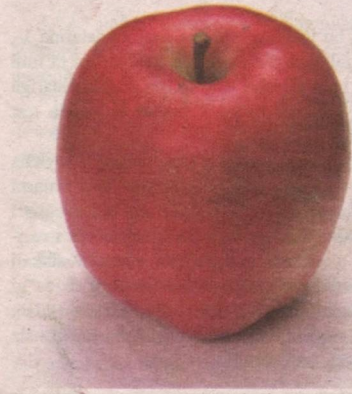
Davlat stipendiatlari

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining davlat stipendiyasi sohiblari davlat oliy ta'lim muassasasini bitirgach, ikki yil davomida magistraturaga, Beruniy, Ibn Sino, Navoiy, Ulug'bek, Imom al-Buxoriy va Islom Karimov nomidagi davlat stipendiyalariga sazovor bo'lgan talabalar bakalavriatni tugatganidan so'ng bir yil mobaynida tegishli mutaxassislik bo'yicha magistraturaga kirish imtihonlarisiz, grant asosida qabul qilinadi.

Olma qo'ldan tushib bir yumalab sohibjamol qizga aylanib qolibdi.

O'zbek bolalar adabiyoti

Ertaklar

Qizil olma

Qadim zamonda ikki oshna bo'lgan ekan. Birining oti Ali, ikkinchisini Vali ekan. Vali ishyoqmas, dangasa-yu, Ali uning aksi — mehnatsevar va olijanob ekan.

Kunlarning birida ikkovlon eshakaravada dala yo'lida ketayotib qop orqalagan bir qariyani uchratibdi.

Ali: — Yuki og'irga o'xshaydi. Kel, uni aravamizda eltib qo'yamiz, — desa, Vali: — Balki uyi olisdadir. Vaqtimizni ketkazmay tezroq uyga borib damimizni olaylik, — debdi ko'nmay.

Valining fe'lini yaxshi bilgan Ali aravadan tushib qolib, cholning qopini orqalab uyigacha eltib beribdi.

Qariya xizmat haqiga pul tutibdi, olmagach, "Biring ming bo'lsin, umringdan baraka top, bolam", deb uni duo qilib, bir dona qip-qizil naqsh olmani qo'lga tutibdi.

Ali qip-qizil, chiroyidan ko'z qamashadigan olmani tomosha qilib ketayotsa, oldidan bir kampir chiqib qolibdi. Alining qo'lidagi qip-qizil naqsh olmani ko'rib yugurib kelibdi.

— Jon bolam, shu olmani kunging ber. Kelinim homilador. Necha kundirki, qizil olma so'raydi. Bahorda qizil olma tugul, oq olmani ham topish mushkul ekan. Qizil

olmaning haqiga qizil tovug'imni beray, — debdi.

Ali shuncha "Olmayman, bir dona olma tovuq bahosida turmaydi, men roziman", desa ham, kampir qo'ymay uning qo'yniga qizil tovuqni solibdi. U qizil tovuqni quchoqlab ketayotsa, orqasidan bir ayol yugurib kelib:

— Hoy, tovuq ko'targan yigit, to'xta. Men shunaqa qizil tovuqni qidirib yurgan edim. Tabib dardingga qizil tovuqning sho'rvasi davo degan. Uning o'rniga mana bu qo'zichoqni senga beray, — debdi.

Ali bu tovuqni qizil olмага almashganini, qizil olmani yukini ko'tarishgani uchun bir qariya sovg'a qilganini aytib, qo'zichoqni olmayman, desa, ayol ham: "Mingdan ming roziman, hozir qo'zichoqdan qizil tovuq menga qimmatroq. Ammo tekin olsam bo'lmaydi", deb turib olibdi.

Ali qo'zichoqni yetaklab yo'lida davom etibdi. Ko'p o'tmay yana kimdir uni orqasidan chaqirib qolibdi. O'girilib ortiga qarasa, bir kishi "To'xta", deb qo'li bilan ishora qilibdi.

— Tomga o'tin olgani chiqqan edim, yoningdagi peshonasi qashqa qo'zichoqqa ko'zim tushdi. O'g'limning xuddi shunday peshonasi oq qo'zichog'i bor edi. U yo'qolib qolgandan buyon o'g'lim betob, zora qo'zichoqni ko'rib sog'ayib ketasa. Uning o'rniga buzog'imni ola qol, — debdi.

"Buzoqni olsam, insofsizlik bo'ladi", deb ko'nmabdi Ali. Ammo haligi kishi "Shu ovulning boyiman, qo'limni qaytar-sang, xafa bo'laman", deb turib olibdi.

Ali qo'zichoqni bir ayol tovuqqa almashganini, tovuqni esa bir dona olma uchun kampir berganini, olma qariyaning sovg'asi ekanini aytsa ham ko'nmay, bu-

zoqning ipini uning qo'lga tutibdi.

Ali "Bugun juda g'alati kun bo'ldi. Bu buzoqni uyga olib borsam, onam qilgan ishimdan xafa bo'ladi", deb o'ylay-o'ylay mol bozoriga boribdi. Qo'zi sotib o'tirgan bir odamga, "Shu qo'zingizni mening buzog'imga alishmaysizmi, aynan menga shunaqasi kerak edi", degan ekan, qo'yfush: "Bu ahmoq aynib qolmasidan almasha qolay", deb darrov rozi bo'libdi.

Ali qo'zini yetaklab tovuq bozoriga o'tibdi. U qizil tovuq sotib o'tirgan bir kampirning oldiga boribdi:

— Shu qizil tovuq'ingizni qo'zichog'imga almashing, jon xola, — debdi. Kampir iymonli ekan. Unga bir emas, to'rtta tovuq bermoqchi bo'libdi. Ammo Ali ko'nmagach, "Tuproq olsang, oltin bo'lsin", deb duo qilibdi.

Ali endi qizil tovuqni quchoqlab meva bozoriga o'tibdi. Erta bahor kunlari bo'lgani uchun bozorda olma yo'q ekan. U kimgan olma so'rasa, "Yozda kelsang olasan", deb ustidan kulibdi. Alining bir donagina olмага tovuq'ini almashirmoqchi ekanini eshitgan bir ayol "Gaping rost bo'lsa, men bilan yur, topib berganim bo'lsin. Ammo bir dona olmani butun boshli tovuqqa almashishning sirini menga aytasan", deb shart qo'yibdi.

Ali ayolga bugun ro'y bergan voqealarni bir boshidan hikoya qilibdi:

— Ertalab bir qariyaning yukini uyiga eltib bergan edim. Pul tutdi, olmaganimdan so'ng bir dona qizil olma berib duo qildi. Qizil olmani bir kampir homilador kelini uchun olib, o'rniga qizil tovuq berdi. Qizil tovuqni bemor ayol sho'rvasi menga davo deb olib, o'rniga qo'zichoq berdi. Qo'zichoqni yetaklab ketayotsam,

Podsho: — Kimsan? Nima arzing bor? — deb so'rabdi. O'g'ri: — Shohim, men katta o'g'rilardan bo'laman. Shu kecha birovnika o'g'irlikka bo'rib edim, tomini bordon bilan omonat yopib qo'ygan ekan, o'pirilib ketdi. So'ng men uy ichiga yiqilib tushdim, oyog'im sinishiga sal qoldi, — degan ekan, podsho: — Ha, talabing nima? — deb so'rabdi. O'g'ri: — Uy egasiga jazo bersangiz edi, — debdi. Podsho uy egasini chaqirib, undan: — Shu kecha bu odam tomingdan yiqilib tushgani rostmi? — deb so'ragan ekan, kambag'al: — Rost, shohim, yaxshiki mening ustimga tushdi, bo'lmasa oyog' sinardi, — debdi. Keyin podsho: — Rost bo'lsa seni dorga osish kerak, — deb kambag'alni o'limga buyuribdi. Bechora kambag'al nima qilishini bilmay yig'lab, podshoga: — E shohim, mening nima gunohim bor.

uni ovulning boyi o'g'li uchun so'rab, o'rniga buzog'ini ipi bilan qo'limga tutdi. Buzoqni uyga olib borsam, onam bu ishimdan xafa bo'lardi. Shuning uchun bozorga borib, buzoqni qo'zichoqqa, qo'zichoqni qizil tovuqqa almashtirib oldim. Endi qizil tovuqning o'rniga qizil olma bersangiz, onamning oldiga xotirjam borardim. Uning hikoyasini eshitgan ayol Aliga: — Men qidirib yurgan yigit sen ekansan. Sen xohlagan qizil olma menda bor. Ammo uni yo'lida yeb qo'ymay, uyingga borib onangga berasan, — deb tayinlabdi.

U Alining qo'lga qip-qizil naqsh olmani beribdi. Bu olma ertalab qariya sovg'a qilgan olмага ikki tomchi suvdek o'xsharkan. Yigit ertalabki voqealar yana takrorlanishidan qo'rqib, olmani qo'yniga aylashiribdi. Buni uzoqdan ko'rgan ayol xursand bo'libdi. Qosh qorayganda Ali uyiga borib olmani onasining qo'lga tutib, bugun ro'y bergan voqealarni birma-bir so'zlab beribdi.

— Balli, o'g'lim, to'g'ri ish qilibsan, — debdi onasi undan rozi bo'lib.

Onasi Ali bergan qizil olmani yuvib dasturxoniga qo'ymoqchi bo'lgan ekan, olma qo'lidan tushib bir yumalab sohibjamol qizga aylanib qolibdi. Kampir shu yoshga kirib bunaqa mo'jizaga duch kelmagan ekan, hushi boshidan uchibdi. Qiz kampirning yuziga suv sepib hushiga keltiribdi. Momodan uzr so'rab, bu mo'jizaning sirini aytibdi.

— Otam sehrarg o'tgan ekan. Bu dunyodan ko'z yumar chog'ida meni qizil olмага aylantirib onamga berib, qachonki u halol, olijanob odamning qo'lga tushsa, o'z holiga qaytadi, degan ekan. O'g'lingiz va siz mehribon, halol insonlar bo'lganingiz uchun men sehrdan ozod bo'ldim. Sizlardan juda-juda minnatdorman.

So'ngra qiz momodan uyiga ketishga ijozat so'rabdi. Momu qizni bir ko'rishdayoq yoqtirib qolibdi. Shunday oqila, go'zal qiz uchrasa, kelin qilaman, deb orzu qilgan ekan. Qizni onasiniqila olib borib, uni kelinlikka so'rabdi.

Ko'p o'tmay, Ali bilan sohibjamol qizning to'yi bo'lib, barchasi murod-maqsadiga yetibdi.

Saboq

Bir xayolparast Valijon degan bola bo'lgan ekan. U "Qani endi dunyodagi hamma narsaning tilini bilsam edi", deb orzu qilarkan.

... Bir kuni tongda uyg'onib ko'zini ochsa, derazaga qo'ngan qushcha unga qarab sayrayotgan emish. Quloq tutsa, qushcha odamdek so'zlamasa ham Valijon uning tilini tushunarmish:

— Buncha ham tanbal bo'lmasang. Qara, allaqachon odamlar uyg'onib, o'z yumushlari bilan band. Sen bo'lsang, hali ham uyqudan bosh ko'taray demaysan, — debdi qushcha.

U qushchaning dakkasidan uyalib, o'rnidan turib ketibdi. Hovliga chiqib yuvinish uchun suv jo'mragini buragan ekan, undan sharqirab oqayotgan suv ham o'z tilida uni ayblay ketibdi:

— Yuvinish uchun shuncha suvni isrof qilib oqizish shart emas-ku?! Suvni keragicha ishlatsang bo'lmaydimi?

Valijon suv jo'mragini burab, boqqa o'tib olma qoqib yemoqchi bo'lgan ekan, u ham tilga kiribdi:

— Ko'rmayapsanmi, hali pishganimcha yo'q. Ozroq kutsang pishaman.

Valijon qo'lidagi kaltakni bir chetga tashlab, bog'dan polizga o'tibdi.

— Voy, ko'zingga qarasang-chi. Axir, barglarimni ezib-yanchib o'tyapsan-ku. U atrofga qarab, bu ovoz bodringdan chiqayotganini bilibdi. Ehtiyotkorlik bilan polizdan chiqib uyga kirs, nur sochib turgan qandil chiroqlari uni ko'rishi bilan ko'z qisqancha:

— Ana, quloqsiz Vali kelmoqda. Uydan chiqayotganda chiroqlarni o'chirib qo'y, deb onasi qancha tayinlmasin, qulog'iga olmaydi. Bu turishda yonib turaversak, qancha quvvatimiz bekorga isrof bo'ladi.

Hammadan dakki eshitgan Valijon o'zidan xafa bo'lib, qo'li ishga bormay, karovatiga borib o'tirgan ekan, karovat ham g'ijirlab, tilga kiribdi:

— O'zi-ku kun yoyilib ketganda o'rnidan turdi. Endi men ham biroz dam olay desam, bu ishyoqmas yana ustimga yotib oladiganga o'xshaydi. Undan ko'ra onasi ishga ketayotganda buyurgan yumushlarini bajarib qo'ysa bo'lmaydimi? Hali ishdan charchab kelgan onasining javrashlarini unga qo'shilib men ham eshitishim kerak.

Valijon ishyoqmas, dangasa bola bo'lsa-da, orsiz emas ekan. Bu gaplar unga juda ta'sir qilibdi. Onasi tongda buyurib ketgan yumushlarni bajarish uchun hovliga chiqib, ishni nimadan boshlashni bilmay turgan ekan, ko'zi ipi-

ni uzib poliz oralab yurgan buzoqchaga tushibdi. Buzoqcha ham Valijonni ko'rib unga do'q ura ketibdi:

— O'zing-ku ertalab choy ichib olasan. Ammo men bechoraga suv tutish doim esingdan chiqib ketadi. Hozir bir shataloq otib dalaga qochib qolsammi? Holing voy bo'lardi-ya...

Valijon ishni sigir-buzoqlarga suv berishdan, tovuqlarga don sochishdan boshlabdi. So'ng onasi buyurib ketgan yumushlarni bir-bir bajarishga tushib ketibdi. U mehnat qilib o'rganmagani uchun charchab qolibdi. O'zini horg'in sezgach, joyiga borib yotibdi-da, shu ko'yi uxlab qolibdi.

Bir payt onasining ovozidan uyg'onib ketibdi.

— Odam ham shunchalar uyquchi

bo'ladingmi? Hali seni uyg'otib ketgan edim. Yana uxlab qolibsan-a. Axir, bu ketishda meni ham ishdan qoldirasan-ku! Tezroq o'ringdan turib, avval mollarga suv ber, tovuqlarga don soch. Bugun kun yana ham isiydiganga o'xshaydi...

Valijon uyg'onishi bilan atrofini diqqat bilan kuzata boshlabdi. Deraza tokchasiga qo'ngan qushcha jimgina nimanidir cho'qib turganmish.

— Demak, qushcha, suv, olma daraxti, bodring, qandil chiroqlari, buzoqning gapirganlari tushimda bo'lgan ekan-da", debdi Valijon o'ziga o'zi. Ammo shu zahoti yeng shimarib ishga tushib ketibdi.

Valijonning bu g'alati tushi uning uchun bir umrlik saboq bo'libdi.

(Hidayat OLIMOVAning "Qizil olma" kitobidan.)

MTM tarbiyachilari va boshlang'ich ta'lim o'qituvchilariga yordam

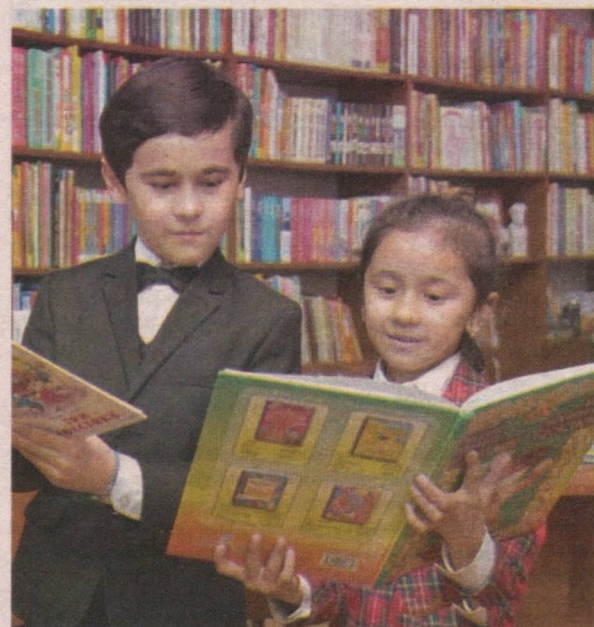
Ahmoq podsho

— Shuni ham mendan so'rab o'tirasanlarni?! Agar o'g'ri oyog'i yerga tegib qolgan bo'lsa, guzardan bo'yi pakanaroq bir odamni topib o'g'ri oyog'ini o'ziga o'shanti osaver-maysanmi? Shunga ham aqlaring yetmaydimi! — debdi.

Jalldorlar ko'chaga chiqib qarasha, bir pakana odam qop orqalab ketayotgan ekan. "Podshoning aytgani xuddi shu-ku!", deb pakanani dor tagiga olib boribdi. Pakana odam: — Mening gunohim nima? Meni nega dorga osasizlar? Podshoga arzim bor, — debdi.

Podsho dor yoniga kelib tomosha qilib turgan ekan, pakanadan: — Ayt, nima arzing bor? — deb so'rabdi. Pakana aytibdi: — Shohim, men bir kambag'al odamman. Goh tog'dan o'tin keltirib sotaman, goh ham-mollik qilaman. Shu bilan bola-chaqamni boqaman. Nima gunohim borki, meni dorga ostirasiz? Bunga podsho shunday javob qaytaribdi: — E ahmoq, sening gunohing bormi, yo'qmi, mening nima ishim bor. Ishqilib bir kishini dorga ostirak, bo'ldi. O'g'ri oyog'ini novchalik qilib, oyog'i yerga tegib qoldi. Sen juda bop kelding. Peshonangdan ko'r.

Pakana yana ruxsat so'rab: — Shohim, o'g'ri novchalik qilgan bo'lsa,

Bir bor ekan, bir yo'q ekan, qadim zamonda bir kambag'al odam bo'lgan ekan. Peshonasida bittagina uyi bo'lib, u ham qulab tushgan ekan. Kambag'al ko'p mashaqqatlar bilan qaytadan uy solibdi. Tomiga bordon yopib, yarmini tuproq bilan bostirgandan keyin qolgan yarmini yopishga pul topolmay, ustaga javob berib yuboribdi va "Qolganini kuchim yetganda o'zim yopib olaman", deb yangi uyga kirib o'tiraveribdi.

Bir o'g'ri bu kambag'alning uyini ko'rib: "Bu odam boyib qolganga o'xshaydi: yangi imorat solibdi, buni bir boplash kerak", deb tomga chiqadigan joyni kunduz kuni mo'ljallab ketibdi. O'g'ri tun yarmiga kelib, tomga chiqibdi. Endi hovliga tushaman, deb tom ustida ketayotganda tomining omonatgina qilib bordon bilan yopib qo'yilgan joyi o'pirilib ketibdi. Shu paytda kambag'al uyda yotgan ekan, o'g'ri "top" etib uning ustiga tushibdi. Kambag'al qo'rqib ketib o'g'ri ushlayolmay qolibdi. O'g'ri bo'lsa kambag'alning uyida hech narsa yo'qligini ko'rib, g'azablaniib chiqib ketibdi. Ertasiga erta bilan podshoga arzga boribdi.

Podsho: — Kimsan? Nima arzing bor? — deb so'rabdi. O'g'ri: — Shohim, men katta o'g'rilardan bo'laman. Shu kecha birovnika o'g'irlikka bo'rib edim, tomini bordon bilan omonat yopib qo'ygan ekan, o'pirilib ketdi. So'ng men uy ichiga yiqilib tushdim, oyog'im sinishiga sal qoldi, — degan ekan, podsho: — Ha, talabing nima? — deb so'rabdi. O'g'ri: — Uy egasiga jazo bersangiz edi, — debdi. Podsho uy egasini chaqirib, undan: — Shu kecha bu odam tomingdan yiqilib tushgani rostmi? — deb so'ragan ekan, kambag'al: — Rost, shohim, yaxshiki mening ustimga tushdi, bo'lmasa oyog' sinardi, — debdi. Keyin podsho: — Rost bo'lsa seni dorga osish kerak, — deb kambag'alni o'limga buyuribdi. Bechora kambag'al nima qilishini bilmay yig'lab, podshoga: — E shohim, mening nima gunohim bor.

Tomni usta shunday bo'sh yopib ketgan, — degan ekan, podsho: — Unday bo'lsa, buni bo'shatib yuborib, dorga ustani keltirib osinglar! — debdi. Yasovullar ustani olib kelishibdi. Jalldor gunohsiz ustani dorga osmoqchi bo'lganda, usta: — Podshoga arzim bor, — debdi. Bu gapni jalldor podshoga yetkazibdi. Podsho ustani chaqirtirib: — Nima arzing bor? — deb so'ragan ekan, usta: — Shohim, bu ishda mening hech aybim yo'q. Bordonchi bordonni siyrak to'qib qo'ygan ekan, bilmay yopaveribman. Agar bordon pishiq to'qilganda ustaga odam chiqsa ham teshilmas edi, — debdi. Podsho ustani bo'shatib yuborib, bordonchini chaqirtiribdi: — Bordonni sen to'qiganmisan? — deb so'rabdi. Bordonchi: — Men to'qiganman, — debdi. Podsho: — Dorga buni osing: hamma ayb shunda ekan, — debdi. Shohim, sizga arzim bor. Men bordon-

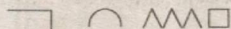
ni hamma vaqt pishiq to'qir edim, qo'shnim yaqindan beri kaptarboz bo'lib qolgan. Shu qo'shnim kaptarlarini havoga uchirganda, ularga qarab bordonni siyrak to'qib qo'yibman. Gunohimni kechirishingizni so'rayman, — debdi bordonchi. Podsho buni ham bo'shatib, kaptarbozni olib kelib, dorga osishni buyuribdi. Kaptarboz aytibdi: — Ey, janob, men ishqibozlik bilan kaptar o'ynayman. Bunda mening gunohim bo'lmasa kerak. Meni o'ldirganingizdan kimga foyda bor, bir kambag'alni o'ldirgandan ko'ra, o'sha o'g'ri o'ldirasangiz, el tinchir edi. Buni eshitib podsho: — Darhaqiqat, o'g'ri oyog'ining o'zi gunohkor, sening gaping to'g'ri! O'g'ri oyog'ini topib dorga osinglar! — debdi. Yasovullar o'g'ri oyog'ini topib dorga osishibdi. Dor past, o'g'ri oyog'ini novchalik ekan, oyog'i tegib qolibdi. Jalldorlar borib podshoga arz qilibdi: — E shahanshoh, o'g'ri oyog'ini novchalik qildi, oyog'i yerga tegib qolib o'lmayapti, nima qilsak ekan? Podsho: —

Shohim, sizga arzim bor. Men bordon-

DTM bilan hamkorlikda chop etilmoqda

РУССКИЙ ЯЗЫК И ЛИТЕРАТУРА

1. В каком варианте ответа морфемный состав слов соответствует данной схеме?

- A) отредактированный, безболезненный
B) невиданный, прославленный
C) поиздержанный, обрадованный
D) размеренный, показательный

2. В каком из примеров слово лёгкий употреблено в прямом значении?

- A) лёгкая сумка
B) лёгкое задание
C) лёгкий бриз
D) лёгкий характер

3. Укажите вариант ответа, в котором фразеологизм употреблён неверно.

- A) Перед приездом гостей Маша целый день вертелась как белка в колесе.
B) Соседи наши всегда ссорятся и живут как кошка с собакой.
C) Он надеялся на то, что будет играть главную скрипку в этом деле.
D) Мне очень не хотелось ударить в грязь лицом перед всем коллективом.

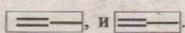
4. В каком предложении употреблено неопределённое местоимение?

- A) В рассказе описывается какое-то интересное происшествие.
B) Никто не способен меня понять, кроме мамы.
C) Весь следующий день пришлось заниматься уборкой помещения.
D) На этом концерте будет звучать фортепианная музыка.

5. Укажите страдательные причастия прошедшего времени.

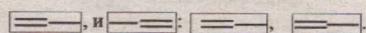
- A) установленный, запертый, увлечённый
B) видимый, колеблемый, сеющий
C) гонимый, читаемый, любимый
D) готовящийся, склоняемый, росший

6. Укажите предложение, которое соответствует данной схеме (знаки препинания не расставлены).

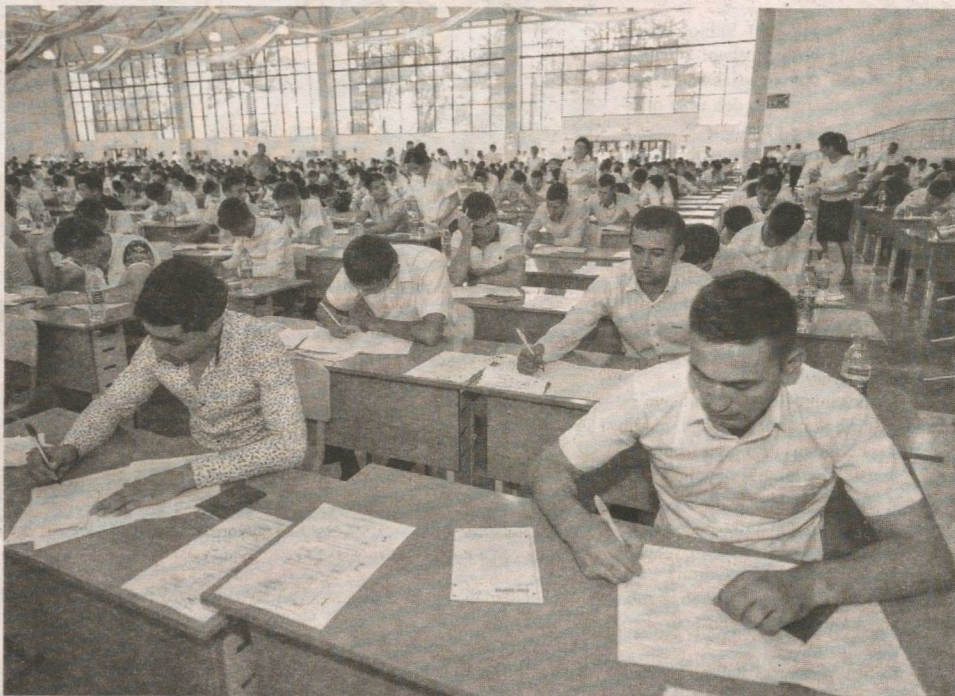

- A) В коридоре послышались шаги и в комнату вошёл молодой человек лет двадцати.
B) Это был великолепный город из мрамора и стекла с населением более трёх миллионов человек с десятками музеев и театров.
C) Селение это находилось на пересечении горных дорог и поэтому играло важную роль в торговле между Западом и Востоком.
D) Мои земляки уверяют что не только именем-отчеством но и лицом они похожи друг на друга.

7. Укажите предложение, которое соответствует данной схеме (знаки препинания не расставлены).

- A) Диспетчер предупредил нас об опасности и мы решили не рисковать дул шквалистый ветер надвигалась грозовая туча.
B) Лето выдалось сырое и холодное деревья были мокрые всё в саду глядело неприветливо уныло.
C) Погода стояла совсем неблагоприятная по временам шёл мелкий осенний дождь и постоянно дул страшный ветер.

D) Луна уже стояла высоко над домом и освещала спящий сад дорожки георгины и розы в цветнике перед домом были отчётливо видны и казались все одного цвета.

8. Укажите вариант ответа, в котором во всех словах вместо точек пишется Ъ.

- A) с..езд, об..езжать, суб..ект
B) солов..и, раз..езд, кар..ера
C) бул..он, ад..ютант, плат..е
D) ин..екция, ател..е, птич..и

9. Каким стихотворным размером написаны данные строки?

Два дня ему казались новы
Уединённые поля,
Прохлада сумрачной дубровы,
Журчанье тихого ручья...

- A) ямб
B) хорей
C) анапест
D) амфибрахий

10. Как называлась статья Раскольникова, опубликованная в газете? (Ф.Достоевский «Преступление и наказание»)

- A) «О преступлении»
B) «О бедности»
C) «О наказании»
D) «О жизни и смерти»

Рекомендации по выполнению некоторых тестовых заданий по русскому языку и литературе

Задание №3

Укажите вариант, в котором фразеологизм употреблён неверно.

- A) Перед приездом гостей Маша целый день вертелась как белка в колесе.
B) Соседи наши всегда ссорятся и живут как кошка с собакой.
C) Он надеялся на то, что будет играть главную скрипку в этом деле.
D) Мне очень не хотелось ударить в грязь лицом перед всем коллективом.

При выполнении данного задания необходимо вспомнить, что такое фразеологизм. В учебнике «Русский язык» для 6 класса приведено следующее определение: «Фразеологизмы (фразеологические

обороты) — это устойчивые сочетания слов, близкие по лексическому значению одному слову».

В варианте ответов С в предложении наблюдается нарушение в использовании фразеологического оборота «играть первую скрипку». Во всех остальных вариантах ответов устойчивые выражения использованы без искажения. Следовательно, правильный ответ — вариант С.

Задание № 5

Укажите страдательные причастия прошедшего времени.

- A) установленный, запертый, увлечённый
B) видимый, колеблемый, сеющий
C) гонимый, читаемый, любимый
D) готовящийся, склоняемый, росший

При работе над этим заданием необходимо вспомнить, что страдательные причастия прошедшего времени образуются от основы неопределённой формы переходных глаголов при помощи суффиксов -енн-(от глаголов на -ить, -еть); -ённ-(от глаголов с основой на согласный); -нн-(от глаголов на -ать); -т-(от односложных глаголов и образованных от них с помощью приставок); от глаголов с суффиксом -ну-; от глаголов на -оть, -ереть. В ответе А причастия образованы от глаголов установить, запереть, увлечь при помощи суффиксов -енн-, -т-, -ённ-.

установить — установл-енн-ый
запереть — запер-т-ый
увлечь — увлеч-ённ-ый

Следовательно, правильный ответ — вариант А.

Задание №9

Каким стихотворным размером написаны данные строки?

Два дня ему казались новы
Уединённые поля,
Прохлада сумрачной дубровы,
Журчанье тихого ручья...

При выполнении данного задания, необходимо вспомнить, что такое стихотворный ритм, стопа, стихотворный размер.

Ямб — двусложная стопа с ударением на втором слоге. В этих строках ударным является второй слог. Следовательно, правильный ответ — вариант А.

O'qituvchi minbari

Sotilayotgan imtihon javoblari

o'quvchilarni izlanishdan to'xtatmoqda

O'quv yili tugashiga ham sanoqli kunlar qoldi. Yil davomida berilgan bilimlar natijasini aniqlash, tahlil qilish, ya'ni g'alvimi suvdan ko'taradigan imtihon pallasi yaqin.

Barcha maktablarda bu jarayonga tayyorgarlik boshlangan. Biroq taraddud chog'ida o'qituvchi va o'quvchi uchun o'z natijasidan xulosa chiqarishga, kelgusida o'z oldiga aniq maqsad va reja qo'yishiga monelik qiluvchi achinarli holatlar yuz bera boshladi. Internet saytlari har doimgidan-da faol. O'quvchilarga imtihon savollariga tayyor javoblarni e'lon qilib, pul ishlashni boshlab yuborgan. Bu biz o'qituvchilarni xavotirga solmoqda.

O'quvchilik davrimizda imtihon savollariga javob izlab, ularni alohida daftarga qayd etib borardik. Har bir fan uchun tutilgan bunday daftar keyinchalik ham asqotardi.

Chunki unda eng kerakli ma'lumotlar qisqa va lo'nda berilar edi. Hozir esa o'quvchi tayyor javobni sotib olib, imtihonda foydalanyapti.

O'g'lim ham informatika va axborot texnologiyalari fanidan imtihon javoblarini sotib olish uchun pul so'radi. Unga imtihonlarga mustaqil tayyorgarlik ko'rishi kerakligini tushuntirdim. Dastlab unamadi. Pul bermaganim va uzoq tushuntirishimdan keyin o'zi tayyorgarlikni boshlab yubordi. Hafsalasizlik bilan boshlagan ishi hozir o'ziga ham ma'kul kelib, endi jiddiy izlanishga o'tdi.

Shu o'rinda ota-ona va o'qituvchilardan o'quvchilarning imtihonga tayyorgarlik jarayonini nazorat qilishlarini so'rayman. Axir, farzandingiz imtihonga puxta tayyorlansayu, tarallabedod qilib yurgan sinfdoshi bilan yakunda bir xil bahoga loyiq topilsa, shu adolatdanmi?!

Dilfuza SUVONOVA,
Yangiyo'l tumanidagi
42-maktab o'qituvchisi

Qaytmas turnalar

Bolaligimning beg'ubor osmoni uzra shu'lalangan yorqin bir xotira meni o'ziga tortaveradi. Bu xotira do'stimning rahmatli ota-onasi bosib o'tgan ibratli hayot yo'li bilan bog'liq.

Do'stimning padari buzrukvori Rahmonali Tojiyev ham, onasi Enacha xola ham himmati baland, halim insonlar edi. Men ularni serviqor, mag'rur bir juft turnaga o'xshataman. Hali-hanuz esimda, odatdagidek do'stimni maktabga chaqirsam, Enacha xolam rahmatli qovoqsomsa qilayotgan ekan.

— Bolam, yeb oling, — deb bir juft uzatdi. Tansiq taomdagi qaynoq onalik tafti yurakka ko'chdi. Bildimki, mehr shevasi bir xil kalomda, bir xil rangda bo'larkan. Onamdayin ona edi u kishi.

Rahmonali tog'a ham o'ziga xos jur'at va qat'iyat sohibi, sharaf toji bilan bezangan dilbar shaxs edi. Kamina do'stim bilan ishlar, shu asnoda Navoiy hazratlarining navbatdagi tavallud ayyomini o'tkazmay, ustozning tanbehini eshitgandik. Men u kishini ustoz dedim. Ha, chindan-da, u kishi adabiyotni adab va axloq darajasida anglatgan benazir muallim edi.

Orzularim ko'kka bo'y cho'zgan pallalar do'stimning boy kutubxonasi bilan chambarchas bog'liq. Natijasi esa o'zingiz bilganingizdek, hali bokira tuyg'ularga oshufta qalb, ehtirosli xayollar, otashin muhabbatga talpinish...

Qur-ey, qur-ey... Osmonda arg'umchoq yasab, langarsiz dorbozlar — turnalar uchib ketyapti. Hayot sahnidan sobit qadamlar bilan dadil o'tgani haqidagi yangroq qo'shiq ularning yolg'iz ovunchi. Ko'hna zamin hali undirib-o'stirolmagan, yetti iqlimga noma'lum sarxil bog'larning zumrad mevalaridan bahramand bo'lish umidi ularning ko'ngillarida mujassam.

Abdulfazil ORTIQOV,
Buvayda tumanidagi 11-maktab o'qituvchisi

Maxsus ta'lim

Jasoratli yoshlar

Bugun o'zligini namoyon etib, buyuk siymolarning avlodi ekanini isbotlayotgan yoshlar safi kengayib bormoqda. Ularning o'qib-o'rganishi uchun barcha zarur imkoniyatlar yaratilmoqda.

Qarshi shahridagi 18-ko'rish imkoniyati cheklangan bolalar uchun ixtisoslashtirilgan davlat ta'lim muassasasida ham yoshlar o'rtasida o'tkaziladigan turli tanlov, festival, sport musobaqalari va fan olimpiadalarida yuqori natijalarga erishib kelayotgan iste'dodlilar talaygina.

Ushbu davlat ta'lim muassasasi 1992-yili tashkil etilgan. Hozir unda 198 nafar ko'rish imkoniyati cheklangan bolalar tahsil olmoqda. Muassasada 51 nafar o'qituvchi, 61 nafar tarbiyachi faoliyat ko'rsatadi. Umumiy o'rta ta'lim fanlari to'liq o'tilishi barobarida 7 nomda korreksion (nuqson tuzatuvchi) mashg'ulotlar o'tkaziladi.

Maktab o'quvchilari shu vaqtga qadar fan olimpiadalarining barcha bosqichlarida ishtirok etib kelgan. Ayni kunlarda bu yili o'tkaziladigan fan olimpiadasining respublika bosqichiga qizg'in tayyorgarlik ko'rilmoqda.

— Bugungi kunda davlatimiz tomonidan yaratib beri-

layotgan shart-sharoitlardan unumli foydalanayotgan va afsuski foydalana olmayotgan yoshlarni ham uchratyapmiz. O'quvchilarimiz boshqa yoshlardan farqli o'laroq ko'rish imkoniyati cheklangani tufayli dush kelayotgan qiyinchiliklarni yengish bilan bir qatorda o'z iste'dodi va mahoratini dadil namoyon etishga jasorat topmoqda. Zohid Rajabov, Jasur Jomurodov ona tili fanidan, Abduqodir O'roqov matematika fanidan puxta va chuqur ilm olishga kirishgan, — deydi maktab psixologi Inobat Karimova.

O'quvchilar sport sohasida ham yuqori o'rinnlarni egallab kelmoqda.

Abdulatif Asqarov o'quvchilar o'rtasida yengil atletika musobaqasida 3-, Muxlisa Baratova uzunlikka sakrash bo'yicha 2-, Madina Boymurodova 100 va 400 metrga yugurish bo'yicha 2-, Mohichehra Omonova 400 metrga yugurish bo'yicha 2-o'rinni egallagan.

Shahzod Safarov va Isomidin Uzoqov dzyudo bo'yicha 1-, Nilufar Norqobilova qizlar o'rtasida o'tkazilgan O'zbekiston kubogida faxrli 3-o'rinni qo'lga kiritgan.

Muassasa rahbariyati tarbiyalanuvchilarga qulay shart-sharoit yaratish maqsadida Rossiya Federatsiyasining "Lukoil" kompaniyasi bilan bir nechta kelishuvni amalga oshirdi. Xususan, maktab hovlisida o'yin maydonchalari barpo etish, sun'iy futbol maydoni qurish, oshxona va yotoqxonalarda sanitariya tarmoqlarini yaxshilash, maktab oshxonasini kapital ta'mirlash shular jumlasidandir. Ayni vaqtda mazkur kelishuvlar asosida qilingan ishlar o'z yakuniga yetmoqda.

O'tgan o'quv yilida Yaponiya tashqi ishlar vazirligining grantida ishtirok etgan muassasa 1 komplekt kompyuter sinfini yutib olishga muvaffaq bo'ldi. Mazkur o'quv yili boshida ushbu kompyuter sinfining taqdimot marosimi o'tkazildi. Hozir tarbiyalanuvchilar dars jarayonlarida ushbu kompyuter sinfidan unumli foydalanmoqda.

Husan TURSUNOV

Besh tashabbus — besh imkoniyat

Farg'ona tumanidagi 13-maktabda "Besh tashabbus — besh imkoniyat" shiori ostida olib borilayotgan qator amaliy ishlar natijasida yangi iste'dod sohiblari kashf etilmoqda.

Tashabbus ilgari surilgan dastlabki kunlardan o'qituvchi klubini tashkil etildi. Klubning maqsadi yoshlarning o'ziga ishonchini oshirish, dunyoqarashi va fikrlash doirasini kengaytirish hamda bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etishga qaratilgan. Bugungi kungacha klubga 120 nafar o'quvchi jalb etildi. Klub a'zolari iste'dodiga qarab bir necha guruhlar bo'ldi. Ishtirokchilar o'rtasida "Talent shou" nomli musobaqa ham bo'lib o'tdi. Musobaqada ishtirok etish uchun 70 nafar o'quvchi murojaat etdi va ulardan 15 nafari kasting orqali saralab olindi. Ishtirokchilar san'atning barcha yo'nalishlari bo'yicha iste'dodini namoyish etdi. Musobaqaga keng jamoatchilik ham jalb etildi. G'oliblarga maktab ma'muriyati va homiyilar tomonidan pul mukofoti va esdalik sovg'alari taqdim etildi. Eng muhimi, ko'zlangan maqsadga erishildi.

Muzaffar QOSIMOV,
Farg'ona tumanidagi
13-maktab direktori o'rinbosari

Qaror va ijro

Bu cho'llar bo'ston bo'ladi hali

Hali-hanuz esimda: 2001-2002-yillari biz istiqomat qiladigan Kegeyli tumanidagi Obod qishlog'ida qurg'oqchilik kuzatildi. Ekin-tikin, mol-holni sug'orish muammoga aylandi. Qishloqda bor-yo'g'i bitta quduq. Tong saharlab suvga turnaqator navbat. Bir-birining mushugini "pisht" demagan odamlar orasida "san-man" yuzaga kela boshladi. Kimningdir tashabbusi bilan qurib yotgan ariq kovlanib, uch quloq chuqurlikdan suv chiqarildi. Obodliklarning ko'kragiga shamol tegadigan bo'ldi. Suv taqchilligiga shu tariqa barham berildi.

O'shanda odamzodga suvsiz hayot kechirish qanchalar azob-uqubat ekanini anglab yetganman. Birlashgan o'zar, birlashmagan to'zar, deganlaridek, qishlog'imiz ahli bir yoqadan bosh chiqarib, barcha tirik mavjudotlarning hayotini saqlab qoldi. Hattoki, qushlar ham suv istab, quduq atrofiga uchib kelardi-da, suv to'la paqirga tushug'ini tiqardi. Ajabo, bir kun o'tar-o'tmas quduq ichi qurbaqa va ilonga to'lib ketdi. Tiriklik uchun ilondan hayiqmay quduqqa tushgan qurbaqalarga juda achindim.

Tabiatda suvsizlik muammosi biologik xilma-xillikka putur yetkazadi. Uzoq yillar avval qishlog'imizga suv kelganidan qanchalar quvongan bo'lsam, "Oroldan suv chiqibdi" degan xushxabarni eshitganimda, beixtiyor ko'zlarim yoshlandi. Mo'ynoqdan 200 km, Nukusdan 400 km olisda, Vozrojeniyeni orolining Shag'ala deb nomlanuvchi joyida 260—280 metr chuqurlikdan otilib chiqqan suv sarfi sekundiga 7 litrni tashkil qilayotgan ekan. Bundan nafaqat qoraqalpoq eli, balki dunyo hamjamiyati quvonmoqda. Demak, Orol dengizi hali bizni tashlab ketganicha yo'q. U mavjud, sekin-asta dengiz bag'ri suvga to'ladi, jo'shib-jo'shib oqadi.

Prezidentimiz tashabbusi bilan Orol dengizi mikrohududida yashil o'rmonzor barpo etilmoqda. Yaqin yillarda cho'l iqlimiga mos saksovluzor ko'zga tashlansa, ajab emas. Qoraqalpog'iston Respublikasi

shahar va tumanlari, o'rmon xo'jaliklari, mutasaddi idora xodimlari, mahalliy aholi saksovluzor urug'ini yig'ish va ekish jara-yonida jonbozlik ko'rsatmoqda. 1000 dan ziyod ishchi, 549 ta texnika, 2 ta samolyot o'rmon barpo etishga jalb qilingan. Boshqa viloyatlardan ko'ngillilar hasharga kelishmoqda. Ular sahraning achchiq, chimchilab oladigan sovug'ini pisand etmaydilar. Bu — haqiqiy vatanparvarlikning namunas-i. Savob ishning bir tomonida san'atkorlar, shoir-yozuvchilar turishibdi.

— Bu yerga ko'p kelganman. Qo'shiq kuylar ekanman, ko'nglimni ajib tuyg'u qamrab oldi. Bepoyon cho'l go'yoki ulkan zalga o'xshaydi. Vaqt keladiki, bu yerni to'ldirgan tomoshabinlar uchun qo'shiq kuylaymiz, inshooloh. Inson qadami yetgan yer, albatta, gullab-yashnaydi. Xalqimizning boshi omon bo'lsin, uning qo'llari cho'lda bo'ston yaratishga qodir. San'at ahli esa kuy-qo'shig'ini bilan ommani ilhomlantirib, savob ishga bosh qo'shadi, — deydi Qoraqalpog'istonda xizmat ko'rsatgan artist Azima Usenova.

Hamma Mo'ynoqqa, Orol sari oshiqmoqda. Ko'ngillarda dengiz jonlandi. O'rmonzor barpo etilishi, axir, bu mo'jiza. Har kim ezgu ishga o'z ulushimni qo'shsam, deydi. Korxonatashkilotlar, ta'lim muassasalari saksovluzor urug'ini yig'ishda kamarbasta. Asosiy kuch esa Mo'ynoq tuman aholisi.

— Bir kilo saksovluzor urug'i 15 ming so'mdan sotib olinmoqda, — deydi mo'ynoqlik hasharchilardan biri Miyvagul Qarliboyeva. — Bir kunda 150—200 ming so'm ishlab topishimiz mumkin. Bundan tashqari, faol ishchilar tez-tez rag'batlantirilib, turli sovg'alar ulashilmoqda. Ko'kka qo'l cho'zib o'sgan saksovluzor e'tibor berib qarasangiz, munojot aylayotgan qalandarga o'xshaydi. Sahro daraxti va malikasi — saksovluzor qum ko'chishi, havoga chang, tuz ko'tarilishining oldini oladi. Salmog'i fil suyagidek og'ir, go'yoki o'z dalasini dushmandan qo'riqlab turgan saksovluzor qadimgi massaget lashkariga o'xshab ko'rinadi. Tadqiqotchilarning ta'kidlashiga qaraganda, yetilgan saksovluzor o'z ildizi atrofida 100—100 tonnalab qumni ushlab turish xususiyatiga ega. O'simlik tuproq unumdorligini oshiradi. Uning atrofida boshqa bir giyoh yayrab-yashnab o'sishi mumkin. Yaqin kelajakda bepoyon qumlik o'rmonzorga, o'rmonzor esa chek-siz yaylovga aylanib, chorvachilikni rivojlantirish mumkin bo'ladi.

— Aholi o'rtasida ekologik madaniyat yuksalishi kerak, — deydi Mo'ynoq tumanidagi 5-umumta'lim maktabining geografiya fani o'qituvchisi, Qoraqalpog'iston xalq ta'limi a'lochisi Gulzira Nao'oshova. — Tabiat va inson azal-azaldan uyg'un yashab keladi. Ammo bizing davrimizga kelib, bu mutanosiblik buzildi. Daraxt kesish, yovvoyi hayvonlarni o'ldirish, o'simlikni payhon qilish, chiqindini suvga uloqtirish ekologik muhitni buzish ekanligini farzandlarimizga uqtirishimiz zarur. Arzimas muammo kattasini keltirib chiqaradi. Plastik paket qog'oz paketga nisbatan qulayroq. Ammo yaroqsiz holga kelgan sellofan paketni chiqindixonaga tashlab, uning zararidan qutula olmaymiz. U na chiriydi, na yoqib yuborish mumkin. Eng

yaxshisi, do'konga mato sumka olib borishdir. Daraxt kesish evaziga tonna-tonna qog'oz ishlab chiqariladi. Bir tup daraxtni ko'kartirguncha yillar o'tadi, uni kesish uvol. Bu muammoni eski, yaroqsiz gazeta-jurnal, kitobni makulaturga topshirish bilan yo'qotish mumkin. Qog'oz qayta ishlansa, yog'ochdan qog'oz ishlab chiqarishga nisbatan 30—55 foiz kamroq energiya sarflanadi. Atrof-muhitga 90 foiz kamroq zararli modda tarqaladi. Bir tonna makulatura esa 17 ta gurkirab o'sib turgan daraxtni asrab qolish imkonini berar ekan.

Darhaqiqat, tabiatni asrash ko'nikmasi har bir insonda shakllanmas ekan, Orol-bo'yi hududida boshlangan xayrli tashabbus o'z samarasini berishi gumon. Axir, barcha ishlohtlar inson va uning farovon yashashi uchun, shunday emasmi?!

— Tumanimiz obod hududga aylanmoqda, — deydi mo'ynoqlik shifokor Sanovar Allambergenova. — Har kuni bir yangilik. Zamonaviy inshootlar, ko'p qavatli uylar, dam olish maskanlari bunyod etilayotganidan mamnunmiz. Mo'ynoqqa samolyot va vertolyot qatnovi yo'lga qo'yildi. Aeroport ta'mirlanmoqda. Dunyoga dong taratgan Mo'ynoq baliq-konserva zavodi va bir qator yirik korxonalarining ishga tushirilishi, ko'plab yangi ish o'rinlarining yaratilishi yosh-qariga ko'tarinkilik bag'ishlamoqda.

Hademay, Mo'ynoq hayratomuz shaharga aylanadi. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 16-yanvardagi "Qoraqalpog'iston Respublikasining Mo'ynoq tumanini kompleks ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qaroriga muvofiq, ushbu tumanda 2019—2021-yillarda 27 trillion so'mlik 75 ta loyihani amalga oshirish rejalashtirilgan.

Nesibeli MAMBERTIRZAYEVA,
"Ma'rifat" muxbiri

Bilasizmi?

Ob-havo darakchilari

Ob-havo o'zgarishini oldindan sezuvchi o'simlik va hayvonlar bor. Qaldirg'och yer bag'irlab ucha boshlasa, baliq suv uzra "raqs" tushsa, ko'rsichqon yerni timdalasa, bu ob-havo buzilishidan darak beradi.

Asalarilar ob-havoning sezgir darakchisidir. Yomg'ir yog'ishidan avval ular uyasidan chiqmay qattiq guvillaydi. Agar asalarilar ovga tong saharda erta chiqib, erta qaytib kelsa, bu havo iliq bo'lishidan dalolatdir.

Yomg'ir yog'ishini kapalak ham oldindan sezadi. U yog'ingarchilikdan oldin qanotlarini osiltirgancha shifiga yopishib oladi. Bu holat chumolida ham kuzatiladi. Kuchli yomg'ir va momoqaldiroq oldindan chumoli bekini oladi.

O'rgimchak ob-havo "kompasi". Agar bu jonoz erta tongda paydo bo'lsa, ob-havo yomonlashadi. Chunki o'rgimchak namlikdan qo'rqib, shudring

tushmagan paytdagina "ov"ga chiqadi. Shudring tushmasligi esa havoning buzilishidan nishona. O'rgimchak kun isigan paytda ham harakat qilmaslikni afzal biladi. Mabodo kun isigan paytda o'rgimchakni ko'rsangiz, kuchli shamol yoki momoqaldiroq bo'lishiga ishonavering.

Yomg'irdan oldin baliq qarmoqdagi xo'rakka qaramay qo'yadi. Ayniqsa, golets baliq'i juda hushyor, ob-havo buzilishini oldindan biladi. Shuning uchun ham u asosan akvariumda saqlanadi. Havo ochiq kunlari golets akvariumda harakatsiz yotaveradi. Agar u bezovta bo'la boshlasa, bu yog'ingarchilik belgisi.

Oddiy zuluk ham "sinoptik". Agar zuluk ostiga qum solinib yarmigacha suv to'ldirilgan shisha bankaga joylashtirilsa, uning holati orqali havoning avzoyini bilish mumkin. Agar kun ochiq va sokin bo'lsa, zuluk banka ostida tinch turaveradi. Yomg'ir oldindan ham bezovta-

lanmaydi. Faqat u banka sirtiga yopishib, suvdan yarmi chiqib turadi. Mabodo zuluk tez suza boshlasa, kuchli shamol esadi. Agar u notinchlanib, bankaning quruq joyiga yopisha boshlasa, bilingki, momoqaldiroq gumburlaydi.

Qushlar bo'ron, kuchli qor yog'ishini oldindan sezadi. Qarqurlar darhol o'rmonga yig'irladi. To'rg'ay bo'lsa, qor yog'a boshlashi bilan g'or ichiga kirib yashirinadi. Agar tovuq yomg'ir

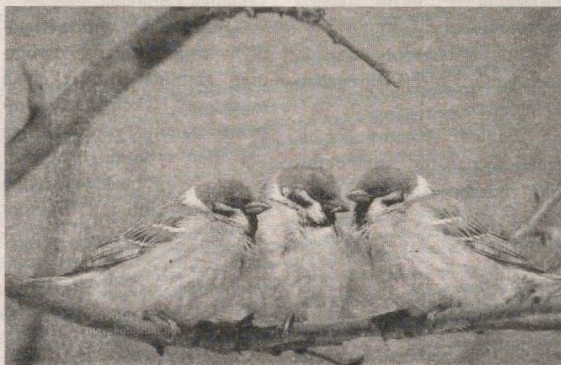
yog'ayotgan paytda ham donlab yursa, demak, yomg'ir uzoq yog'adi.

O'simliklarning ob-havo haqidagi "ma'lumotlari" hayvonlarnikidan ancha farq qiladi. O'simlik o'rmonda ham, o'tloqda ham, bog'da ham, hattoxonada ham uchrashi bozularning o'zgarishini oson kuzatamiz.

Momoqaymoq yomg'ir oldindan xuddi soyabonga o'xshab oladi, chuchmoma bo'lsa poyasini pastga egadi, beda barglarini yozib, yomg'ir oldindan kuchli hid taratadi. Akatsiyada ham xuddi shunday xususiyat mujassam.

Ob-havo darakchilarini umumta'lim fanlari — botanika, zoologiya o'quv dasturlarida o'rganar ekanmiz, o'quvchilarga qiziqarli ma'lumot sifatida taqdim etamiz. Bu esa ularning hayvonot va o'simlik dunyosi haqidagi tushunchalarini yanada kengaytiradi.

Sadoqat SATTOROVA,
Nurota tumanidagi
55-maktabning
biologiya fani o'qituvchisi

O'zbekistonlik va xorijlik geograflar hamkorligi

Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti Geografiya va tabiiy resurslar fakultetida "O'zbekiston va Rossiyada geografiya fani: umumiy muammolar, hamkorlik imkoniyatlari va istiqbollari" mavzusida xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya o'tkazilmoqda.

Yoshlar ittifoqi Toshkent shahar kengashi "Madaniyat saroyi" kichik zalida boshlangan anjumanda Rossiya, Polsha, Xitoy, Qozog'iston, Tojikiston, Serbiya, Gruziya kabi 10 dan ortiq mamlakatlardan yetuk mutaxassislar va olimlar ishtirok etmoqda.

Ochilish marosimida O'zMU rektori Avazjon Marahimov va boshqalar geografiya fanini rivojlantirish, sohadagi ayrim muammolarni hamkorlikda hal etish, bu borada xalqaro hamkorlikda amalga oshirilayotgan istiqbolli loyihalar samarasi haqida atroflicha so'z yuritdilar. Konferensiya doirasida O'zbekiston Geografiya jamiyati raisi vazifasini bajaruvchi, professor Fazliddin Hikmatov, Rossiya ijtimoiy geograflar assotsiatsiyasi raisi, professor Aleksandr Drujinin, Serbiya Geografiya jamiyati raisi, professor Rayko Gnyato, Tbilisi davlat universiteti professori Iosif Salkuvaze, Polshaning Poznan universiteti professori Tadeush Striyakevich, tojikistonlik professor Xol-

nazar Muhabbatov, Qozog'iston Milliy universiteti professori Asima Koshim va boshqa olimlarning ma'ruzalari katta qiziqish bilan tinglandi.

Anjumanda soha mutaxassislari geografiyaning dolzarb masalalari, umumbashariy muammolar va ularning yechimlari yuzasidan fikr almashdi. Jarayonda O'zbekiston Milliy universiteti Rossiya ijtimoiy geograflar assotsiatsiyasi, Moskva davlat universiteti, Rossiya Federatsiyasi Oltoy davlat universiteti kabi oliy o'quv yurtlari bilan ikki tomonlama shartnomalar imzolab, hamkorlik aloqalarini o'rnatdi. Shuningdek, Gruziyaning Tbilisi universiteti, Tojikiston Respublikasining Dushanbe davlat universiteti, Polsha Respublikasining Poznan universiteti kabi oliy o'quv yurtlari bilan shartnoma imzolash to'g'risida kelishib olindi.

Xalqaro konferensiya 19-mayga qadar davom etadi.

Iroda TOSHMATOVA,
"Ma'rifat" muxbiri

O'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini mustahkamlash, ilm-fanga bo'lgan qiziqishlarini kuchaytirish, mustaqil innovatsion g'oyalarni qo'llab-quvvatlash, o'quv jarayonining ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish sohalarini bilan uzviylikni ta'minlash, atrof-olamga ongli munosabatni hosil qilish, bolalarning bo'sh vaqtlarini mazmunli o'tkazish maqsadida Toshkent shahri va Toshkent viloyatidagi barcha umumiy o'rta ta'lim maktablarining 6-7-sinf o'quvchilari o'rtasida "Yosh biologlar" tanlovi o'tkaziladi.

"Yosh biologlar" tanlovinin shartiga ko'ra, ishtirokchilar umumiy o'rta ta'lim maktablarining biologiya fani o'qituvchilari ko'magida qishloq xo'jaligi o'simliklaridan bodring, pomidor, arpa, jo'xori, bug'doy va paxta urug'ini substratga ekishi hamda gidroponika usulida o'stirishi belgilangan.

"Yosh biologlar" tanlovinin talabidan kelib chiqqan holda ishtirokchi o'quvchilarning bajargan mustaqil ijodiy ishlari qishloq xo'jaligi sohasining yetuk mutaxassislari va malakali biologiya

o'qituvchilaridan shakllantirilgan ishchi guruh tomonidan xolisona baholanadi.

"Yosh biologlar" tanlovida 1-3-o'rinlarni egallagan hamda nominatsiyalar g'oliblari bo'lgan o'quvchilar "E'tibor — ehtirom agrobiznes" fermer xo'jaligi tomonidan o'quv qurollari va badiiy adabiyotlar bilan taqdirlanadi.

"Yosh biologlar" tanlovinin saralash bosqichi 2019-yil 10-may — 10-iyun kunlari umumiy o'rta ta'lim maktablarida o'tkaziladi hamda 20-iyun kuni yakuniy bosqich tashkil etiladi.

BIZNING MANZIL:

Toshkent viloyati, Yuqori Chirchiq tumani, Birlilik hududi,

Qosimxo'jayev ko'chasi, 38-uy.

Qo'shimcha ma'lumotlar uchun telefon raqami: (98) 353-13-11.

Nasimov Ikrom Xusanovichning 08.00.05 — Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti ixtisosligi bo'yicha «Transport xizmatlari ko'rsatishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish» mavzusidagi (iqtisodiyot fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Samarqand iqtisodiyot va servis instituti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.27.06.2017.1.18.01 raqamli ilmiy kengashning 2019-yil 25-may kuni soat 11:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 140100, Samarqand shahri, Amir Temur ko'chasi, 9-uy.

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti.

Tel/faks: (66) 233-19-84; e-mail: ilm@sies.uz

Abiyev Jahongir Ne'matovichning 08.00.05 — Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti ixtisosligi bo'yicha «Milliy iqtisodiyotda turizm tarmog'ini rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish» mavzusidagi (iqtisodiyot fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Samarqand iqtisodiyot va servis instituti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.27.06.2017.1.18.01 raqamli ilmiy kengashning 2019-yil 25-may kuni soat 13:30 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 140100, Samarqand shahri, Amir Temur ko'chasi, 9-uy.

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti.

Tel/faks: (66) 233-19-84; e-mail: ilm@sies.uz

Yulbarisov Abdurasul Abdujalilovichning 14.00.34 — Yurak-qon tomir xirurgiyasi ixtisosligi bo'yicha «Uyqu va koronar qon tomirlari qo'shma jarohatida erta tashxislashni va jarrohlik davolashni takomillashtirish» mavzusidagi (tibbiyot fanlari bo'yicha) fan doktori (DSc) dissertatsiyasining himoyasi Akademik V.Vohidov nomidagi Respublika ixtisoslashtirilgan xirurgiya ilmiy-amaliy tibbiyot markazi va Toshkent tibbiyot akademiyasi huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.27.06.2017.Tib.49.01 raqamli ilmiy kengashning 2019-yil 30-may kuni soat 14:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100115, Toshkent shahri, Chilonzor tumani, Kichik halqa yo'li,

10-uy. Akademik V.Vohidov nomidagi Respublika ixtisoslashtirilgan

xirurgiya ilmiy-amaliy tibbiyot markazi majlislar zali.

Tel/faks: (71) 277-69-10, 277-26-42; e-mail: cs75@mail.ru

Djurayev Akbar Salimovichning 13.00.01 — Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi ixtisosligi bo'yicha «Malaka oshirish jarayonida tinglovchilarning kasbiy malakasini rivojlantirishning pedagogik mexanizmlarini takomillashtirish» mavzusidagi (pedagogika fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Samarqand davlat universiteti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi PhD.28.03.2018.Ped.02.05 raqamli ilmiy kengashning 2019-yil 31-may kuni soat 11:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 140104, Samarqand shahri, Universitet xiyoboni, 15-uy.

Tel/faks: (66) 239-12-29, 239-17-14; e-mail: samdu_ped_kengash@umail.uz

Muydinov Dilshod Najmiddinovichning 23.00.02 — Siyosiy institutlar, jarayonlar va texnologiyalar ixtisosligi bo'yicha «Hozirgi zamon migratsion jarayonlarining jamiyat barqarorligiga ta'siri (Germaniya Federativ Respublikasi misolida)» mavzusidagi (siyosiy fanlar bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi O'zbekiston Milliy universiteti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.29.08.2017.S.01.08 raqamli ilmiy kengashning 2019-yil 28-may kuni soat 14:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100174, Toshkent shahri, Universitet ko'chasi, 4-uy.

O'zMUning ijtimoiy fanlar fakulteti, 511-xona.

Tel/faks: (71) 227-12-24, 246-53-21; e-mail: rector@nuu.uz

Mirzaaxmedov Kamoliddin Mansurjon o'g'lining 23.00.02 — Siyosiy institutlar, jarayonlar va texnologiyalar ixtisosligi bo'yicha «O'zbekistonda davlat boshqaruvi jarayonlarini demokratlashtirish evolyutsiyasi» mavzusidagi (siyosiy fanlar bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi O'zbekiston Milliy universiteti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.29.08.2017.S.01.08 raqamli ilmiy kengashning 2019-yil 28-may kuni soat 14:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100174, Toshkent shahri, Universitet ko'chasi, 4-uy.

O'zMUning ijtimoiy fanlar fakulteti, 511-xona.

Tel/faks: (71) 227-12-24, 246-53-21; e-mail: rector@nuu.uz

Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti jamoasi tarix fakulteti "Manbashunoslik va arxivshunoslik" kafedrasida dotsenti Xayriya Buriyevaga onasi

Mamlakat BURIYEVAning

vafoti munosabati bilan ta'ziya bildiradi.

Salomatlik — bebaho boylik!

Tabiatning eng qimmatbaho boyligi — olmos. Insoniyat tafakkuri yaratgan eng benazir boylik — kitob. Har bir odam uchun bebaho boylik salomatligidir. Asidda, mol-mulk to'plashdan maqsad uni salomatlikni mustahkamlashga oqilona sarflashdir; kitob o'qishdan maqsad salomatlikni mustahkamlashga oid tavsialarni topish va ularga qat'iy rioya etishdir.

Insoniyat chizishni, yozishni o'rgangan kundan salomatlikni mustahkamlashga doir bitiklar qoldirishga uringan. Navoiy viloyati Sarmishsoy darasi qoyatoshlariga miloddan 4-1 ming yillar avval o'yilgan kamondan o'q uzayotgan, kurash, raqs tushayotgan odamlar tasvirlari salomatlikni mustahkamlashga qaratilgan da'vatlar desak, o'sha davrda yashagan ajdodlarimizning dilidagi gaplarni aytgan bo'lamiz.

Bu g'oyani Birinchi muallim deya e'zozlanadigan yunon faylasufi Arastu (miloddan avvalgi 384/383–322/321-yillar) muxtasar tarzda quyidagicha ifodalagan: "Harakat — hayot xazinasi". Albatta, Arastuning shogirdi Aleksandr Makedonskiy (miloddan avvalgi 356–323-yillar)ga aytgan o'g'itidan har qancha ibrat olsak arziydi: "Agar nafsingni biror lazzatli ishga mashg'ul qilishga majbur bo'lsang, u holda oladigan lazzatning donishmandlar majlisidan, falsafa-yu hikmatlarga oid kitoblar mutolaasidan bo'lsin. Donishmandlar xizmatida bo'lish va ularning kitoblarini o'qish seni oliy daraja-yu maqomlarga erishtiradi va senga to'liq shodlig-u saodat bag'ishlaydi". Bunga o'sha davrda yashagan taniqli yunon tabiiy Gippokrat (miloddan avvalgi 460—377-yillar) fikrlari hamohang yangraydi: "Gimnastika, jismoniy mashqlar, piyoda yurish mehnat qobiliyatini va salomatligini saqlab qolmoqchi bo'lgan, chinakam va shodmon hayot kechirishni xohlagan har bir odamning kundalik turmushidan mustahkam o'rin olishi lozim".

Oradan ming yillar o'tdi. Dunyoda Ikkinchi muallim deya e'tirof etiladigan Abu Nasr Forobiy (873–950) salomatlikka bag'ishlangan shunday fikrlarini yozdi: "Odamning barcha a'zolari shu darajada mukammal taraqqiy etgan bo'lishi zarurki, u bu a'zolari bilan barmuqochi bo'lgan barcha ishlarini osonlik bilan amalga oshira olsin". Bu yerda gap insonning jismoniy, aqliy va ruhiy kamoloti haqida ketayotganini anglagandirsiz. Endi so'z navbatini Uchinchi muallim Abu Ali ibn Sino (980–1037)ga beraylik: "Sog'liqni saqlashning asosiy tadbiri badantarbiya bo'lib, keyin ovqat tadbiri va uyqu tadbiri bo'lganidan so'zni badantarbiyadan boshlaymiz. Badantarbiya kishini chuqur va ketma-ket nafas olishga majbur qiluvchi ixtiyoriy harakatdir. Mo'tadil ravishda va o'z vaqtida badantarbiya bilan shug'ullanuvchi odam xillar tufayli kelgan kasalliklarning, mizoj hamda ilgari o'tgan (kasalliklar) tufayli keluvchi kasalliklar davosiga muhtoj bo'lmaydi. Keyingisi mo'tadil bo'lgan ovqatni iste'mol qilish bilan bo'ladi. Bilquvva ovqat deb atalgan narsalarning birortasi ham to'la ravishda amaldagi ozuqaga aylanmaydi, balki har bir hazm qilishda u ovqatdan qandaydir bir chiqindi qoladi. Tabiat u narsani chiqarmoqqa urinadi. Lekin yolg'iz tabiatning urinishi buning uchun yetarli bo'lmaydi. Gavdaga eng zararli narsa me'dada ovqat yetilmasdan va hazm bo'lmasdan turib yana ovqat kiritishdir. Sog'lom kishilar ham uyquga yaxshi e'tibor berishlari zarur.

Kishilar uyqudan o'z vaqtida mo'tadil darajada foydalansinlar, keragidan ortiq uxlamasinlar, uyqusizlikning miyalari va hamma quvvatlariga zarar qilishidan saqlansinlar. Uyqudagi holatlardan eng yaxshisi o'ng tomonni bosib, keyin chap tomonga aylanib yotishdir".

Allomalarning salomatlikni mustahkamlashga bag'ishlangan bu hikmatlari hayratimizni uyg'otadi. Bu hikmatlarni o'qib, ulardan ibrat olib insoniyat ko'rkiga aylangan shaxslar yetishib chiqdi va bundan keyin ham yetishib chiqaveradi. Afsuski, o'qigan-u ibrat olmaganlar ham bor, achinarlisi, bu hikmatlarni umuman o'qimaganlar ham uchraydi. Agar allomalarning hikmatlarini hamma o'qigan-da va ularga rioya etganida salomatlik borasida bu qadar ko'p muammolar bo'lmasdi.

Hozirgi kunda ming yillar ilgari tabiiy muhitni orzu qilishimiz mumkin. Taraqqiyot insoniyatga foydali mahsulotlar berishi bilan birga tabiiy muhitni tamoman o'zgartirib yubordi. Hatto hayotning asosi bo'lgan Quyosh nuri ham ozon qatlami yemirilgani uchun inson salomatligiga zarar yetkazadigan darajaga kelib qoldi. Sof havodan nafas olish, toza suvdan ichish uchun yuzlab chiqirilmalar yurib, tog'lar qo'yniga borishimiz kerak. Qishloq xo'jaligi mahsulotlari ham kimyoviy vositalar yordamida yetishtirilayotganini hammamizga ma'lum. Tabiiy toza mevalarni ham tog'lar qo'ynidan izlashga to'g'ri keladi.

Shunday ekan bugungi kun odami allomalar qoldirgan hikmatlardan tashqari yana qanday tavsiyalarga amal qilishi lozim? Bu borada bizga amerikalik ma'rifatparvar Pol Bregg (1881–1976)ning 85 yoshida yozgan "Parhez mo'jizasi" kitobi yordamga keladi. Breggning o'zi 95 yoshida ham uzoq masofalarga bemalol yugurgan, suv havzalarida "baliq"dek suzgan, yoshlardek tennis o'ynagan, ummonning haybatli to'liqlaridan hayiqmay serfing bilan shug'ullangan (serfing — maxsus taxta ustida tik turib, ummon to'liqlarini kuchidan foydalangan holda suzish). U serfing bilan shug'ullanayotgan vaqtida katta to'liq ostida qolib vafot etmaganida, o'zi ta'kidlaganday kamida 120 yil yashardi. Biroq u yozgan kitob hamon odamlar salomatligini mustahkamlashga xizmat qilmoqda. Mazkur kitobdan keltiriladigan lavhalar uning teran bilimi va katta hayotiy tajribasidan shahodat beradi:

► Tabiat qonunlari — eng oliy qonunlar. Agar biz ularga rioya etsak, mustahkam sog'liq bilan mukofotlanamiz.

► Tabiatda yaratilgan mavjudotlar orasida faqat insongina o'ziga ajratilgan muddatni oxirigacha yashay olmaydi.

► Odam parhez, sog'liqni saqlash va uni yaxshilash usullariga rioya qilsa, nuroniy yoshga yetadi. Har bir odam tabiatdan 120 yildan kam yashamasligiga ishonaman.

► Ifos havo salomatligimizga xavf soladi. Parhez havo orqali kirgan zarar-

Jismoniy sog'lom va barkamol avlodni voyaga yetkazish bizning ustuvor vazifamiz va biz buning uchun bor kuch va mablag'larimizni safarbar etamiz.

Shavkat MIRZIYOYEV

li moddalarni tanamizdan chiqarib tashlovchi yagona vositadir.

► Minglab sun'iy ozuqalar taomga qo'shiladi, ular kasalliklar ko'payishiga hissa qo'shadi. Parhez saqlash orqali tanangizdagi "zahar"lardan xalos bo'lasiz.

► Sizni ma'lum vaqtlarda ovqatlanishga o'rgatishgan. Och-to'qligingiz qiziqirmaydi, ertalab, tushda, kechqurun oshqozoningizni ovqatga to'ldirasiz. Bunday usul g'ayriilmiydir, oqilona ovqatlanish bo'yicha yaratilayotgan yangi tavsiyalarning hech biriga to'g'ri kelmaydi.

► Ovqatlanish faqat lazzat tuyish emas, u keng ma'nodagi ilmdir.

► Men noto'g'ri va tabiiy ovqatlanish o'rtasida qandaydir o'tish davri bo'lishi kerak deb hisoblayman. Oshqozonni yillar davomida paydo bo'lgan odatlarini o'zgartirishga majbur qilmaslik kerak.

► Yodingizda tuting: jismoniy va ruhiy sog'lomlikka erishishning oson yo'li yo'q.

► Men oziq-ovqatingiz faqat tabiiy sabzavot va mevalardan iborat bo'lishi kerak demochi emasman. Chunki zamonaviy odam 5–6 ming yillar ilgari yashagan ajdodlari kabi ovqatlana olmaydi. Shuning uchun ovqatining 60 foizi tabiiy sabzavot va meva, 20 foizi oqsil, 20 foizi uglevod va yog' bo'lishi kerak deb hisoblayman.

► Yurak mushaklarining faoliyati qon tarkibidagi kalsiy va natriy ionlari nisbati bilan boshqariladi. Natriy ionlarining oshib ketishi yurak urishini tezlashtiradi va qon bosimini oshiradi.

► Salomatlik uchun bo'ladigan hal qiluvchi kurashda g'olib chiqishni istasak, tomirlarimizning me'yordagi faoliyati hayot kaliti ekanligini unutmasligimiz lozim.

► Biz sog'lom turmush tarzi orqali o'zimizning jismoniy, aqliy va ruhiy salohiyatimizni kamolga yetkaza olamiz.

► Tabiat o'z qonunlariga amal qilgan har qanday odamga qaysi yoshda bo'lishidan qat'iy nazar, orqaga qaytishiga imkon beradi.

► Biz keksayish deganda, odamning yashash, ovqatlanish va qon tomirlarini asrashni bilmasligini tushunishimiz kerak.

► Noto'g'ri ovqatlanish natijasida jar yoqasiga kelib qolganlar parhezdan ko'mak so'rganlar, parhez esa mo'jiza yaratgan.

► To'liq parhez deganda, oshqozonningizda sof (distillangan) suvdan boshqa narsa bo'lmisligi tushuniladi.

► Hech kim tabiat qonunlarini hatlab o'tolmaydi. Uni buzmoqchi bo'lganlar o'zlarini xarob qilishadi. Axir o'zingiz aytib, butun olam tortishish qonunini buzish mumkinmi?

► Uzoq muddatli parhezga mutaxassis nazorati ostida amal qilgan ma'qul. Yuqoridagi lavhalardan ko'rinib turibdiki, odatdagiday yashash va ovqatlanish orqali salomatlikni mustahkamlashga

erishib bo'lmaydi. Pol Bregg tavsiya etayotgan ovqatlanishni ko'z oldingizga keltirishingiz uchun e'tiboringizga uning ikkita taomnomasini havola etamiz.

Birinchi taomnoma

Nonushta: Meva mahsuloti, mayda tuyilgan undan tayyorlangan non, ozgina asal qo'shilgan suv yoki meva sharbati, o'simlik choyi.

Tushlik: To'g'ralgan meva, qaynatilgan baliq, mol yoki parranda go'shti, qaynatilgan sabzavot, o'simlik choyi.

Kechlik: To'g'ralgan yangi sabzavot va meva, qaynatilgan baliq, mol yoki parranda go'shti, qaynatilgan sabzavot, o'simlik choyi.

Ikkinchi taomnoma

Nonushta: Yangi meva, asal surtilgan non, o'simlik choyi.

Tushlik: Yangi sabzavot, makkajo'xori, pishirilgan olma bo'tqasi, o'simlik choyi.

Kechlik: To'g'ralgan yangi sabzavot va meva, qaynatilgan baliq, mol yoki parranda go'shtidan tayyorlangan ovqat, qaynatilgan tuxum, baqlang yoki pomidor, o'simlik choyi.

Eslatma: O'simlik choyi deganda an'anaviy choyni tushunmang. Qaynatilgan suvga yalpiz yoki xushbo'y o'simlik barglari qo'shiladi. Ota-bobolarimiz qabatchilik davrlarida olma novdasini qaynatib, choy o'rinda ichishgan.

Bir qarashda taomnomalar bizga g'alati ko'rinadi. Lekin ularda organizm uchun kerakli oqsil, uglevod, yog', mineral modda va vitaminlar bor. Muhimi, tavsiya etilayotgan ovqatlar oshqozonimizni qiynab qo'ymaydi, tanamiz ularni oson o'zlashtiradi. Pol Bregg ta'kidlaganidek: "Odamning vazni qancha ovqat yeganiga emas, tana qanchasini o'zlashtirganiga bog'liq. Biz ko'p ovqat yeymiz, lekin ularni tana o'zlashtirishi yoki chiqarib tashlashi uchun mashqular va jismoniy harakatlar qilmaymiz".

(Davomi bor)

Asror MO'MIN,
O'zbekistonda xizmat
ko'rsatgan jurnalist

Harbiylik sharaftga aylanyapti

Yoshlarda vatanparvarlik hissini shakllantirish tarbiya jarayonining muhim shartidir. Bugun yoshlar milliy armiyamiz safida xizmat qilish, Vatanimizni himoya qilishni ezgu va sharafli burch deb bilmogda. Yurt himoyachisi bo'lish uchun bilim, ko'nikma va jismoniy tayyorgarlik bilan birga vatanparvarlik tuyg'usi zarur.

Mamlakatimizda yoshlarning vatanparvarlik tuyg'usini kuchaytirish uchun keng ko'lamli tadbirlar o'tkazilmoqda. Tadbirlar maktabgacha ta'lim, maktab, akademik litsey va kasb-hunar kollejlari, shuningdek, oliy ta'lim muassasalarini to'liq qamrab olgan. Jumladan, maktabgacha ta'lim muassasalarida "Men ham harbiy bo'laman" mavzusida estafeta, maktab, litsey va kasb-hunar kollejlari "Men ham albatta harbiy bo'laman" tanlovi, "Mening akam — Vatan himoyachisi" video-konferensiyasi, "Mening armi-

yam — mening faxrim" mavzusida rasmlar tanlovi o'tkazib kelinmoqda. Qurolli Kuchlarimizning harbiy qism va muassasalariga uyushtirilayotgan ekskursiyalar, namoyish qilinayotgan zamonaviy qurol-aslaha va harbiy texnikalar o'quvchilarning milliy armiyamiz kuch-qudratiga ishonchini oshirib, kasb tanlovi qat'iylashuviga xizmat qilmoqda.

Yoshlar qalbida Vatanning mard posbonlari, jasur farzandlariga bo'lgan havas va ishonchini mustahkamlashda tarixiy milliy qahramonlarimizning o'rni beqiyos. Demak, tarix,

adabiyot darslarini o'tishda alohida yondashuv talab etiladi. Qolaversa, sog'lom va kamil inson bo'lib yetishishi uchun yoshlar sport bilan jiddiy shug'ullanishi kerak. Bu borada ham yoshlar o'rtasida Mudofaa vazirligi tomonidan barcha sport turlari bo'yicha musobaqalar o'tkazilmoqda.

Bu kabi tadbirlar yoshlarni yuksak harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda muhim o'rin tutmoqda. Yoshlarimiz orasida harbiy bo'lishni xohlovchilar yildan yilga ko'paymoqda. Bu esa Qurolli Kuchlarimiz safiga yoshlar orasidan ma'nan yetuk, jismonan baquvvat, harbiy qasamyodiga sodiq qoluvchi farzandlarimizni tanlab olish imkonini bermogda.

Fazliddin OCHILOV,
Dilshod ORTIQBOYEV,
O'zbekiston Qurolli Kuchlari akademiyasi o'qituvchilari

"Barkamol avlod" da "Ranglar dunyosi"

Atrofga rassom ko'zi bilan nazar tashlasak, bizni o'rab turgan olam ranglar va shakllardan iboratligini, ular bir-birini takrorlamasligini his qilamiz. Hattoki, lahzalarda ma'no borday. Voqea va hodisalar hayotda tinimsiz ro'y beradi, bu esa rassomni befarq qoldirmaydi. U qo'lga mo'yoqalarni olib, bo'layotgan o'zgarishlarni ranglar va chizgilarda tasvirlaydi.

Yashnobod tumanidagi "Barkamol avlod" markazida "Yosh musavvir" to'garagi rahbari, rassom Chorshanbi Shamshiyevning "Ranglar dunyosi" deb nomlangan shaxsiy ko'rgazmasi bo'lib o'tdi.

Har bir asar to'garak a'zolari hamda mehmonlarga badiiy-estetik zavq ulashgan bo'lsa, rassomlikka ishtiyoqi bor havaskorlar uchun mahorat maktabi vazifasini o'tadi.

Ko'rgazmada rassomning 60 ga yaqin rangtasvir va grafikaga oid ijodiy ishlari namoyish etildi. Bu asarlar rassomning turli yillardagi kechinmalari, taassurotlari, his-tuyg'ulari, dunyoqarashini mujassamlashtirganligi bilan e'tibordir.

Musavvir Chorshanbi Shamshiyev Qamashi tumanidagi Qo'shul qishlog'ida tug'ilgan, poytaxtimizdagi Benkov nomidagi rassomlik kollejida, keyinchalik Kamoliddin Behzod nomidagi Milliy rassomlik va dizayn institutida tahsil olgan. Taniqli rangtasvir ustalari M.Saidov, N.Qo'ziboyev, R.Xudoyberganov, Z.Faxriddinov, B.Boboyev, Ch.Bekmirovlardan san'at sirlarini o'rgangan. Hozir "Yosh musavvir" to'garagida 40 dan ziyod bolaga rangtasvir bo'yicha saboq bermoqda.

N.XOLMETOVA

Boks maktabi ochildi

Joriy yilning 15-may kuni Andijon viloyati Bo'z tumanidagi 6-umumta'lim maktabida 2000-yilgi Olimpiya o'yinlari g'olibi, jahon chempioni, ikki karra Osiyo chempioni Muhammadqodir Abdullayev boks maktabi tashkil etildi.

Boks maktabining ochildish marosimida Olimpiya o'yinlari g'olibi va jahon chempioni Muhammadqodir Abdullayev, boks bo'yicha jahon chempioni va Olimpiya o'yinlari sovrindori O'tkirbek Haydarov, Jismoniy tarbiya va sport vazirligi, viloyat hokimligi mutasaddilari hamda o'quvchi-yoshlar ishtirok etdi.

Boks maktabi yoshlarning sport bilan shug'ullanishlari uchun barcha zarur jihozlar bilan ta'minlandi. Yoshlarga ushbu sport turining sir-asrorlarini o'rgatish

uchun malakali mutaxassislar jalb qilindi.

Marosimda so'zga chiqqan Muhammadqodir Abdullayev yurtimizda sportga qaratilayotgan e'tibor kundan kunga kuchayib, yoshlarimizning ko'plab sport turlari bilan shug'ullanishlari uchun zarur sharoitlar yaratilayotganini ta'kidlar ekan, ushbu muassasa ham tuman yoshlarining bo'sh vaqtini mazmunli o'tkazish hamda bo'lg'usi chempionlarni tayyorlash niyatida tashkil etilganini ma'lum qildi.

B.HASANOV

Obod mahalla – obod xonadon

Toshkent shahrini kompleks ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish, aholining turmush tarzi va ijtimoiy muhofazasini yaxshilash maqsadida Sergeli tumanidagi bir qator mahallalarda yong'in xavfsizligi xodimlari tomonidan tekshiruvlar o'tkazildi.

Umumiy holatni o'rganish jarayonida mahalla hududlarida aniqlangan kamchilik va nuqsonlarni bartaraf etish bo'yicha mutasaddi korxonatashkilotlar, hokimlik vakillari bilan hamkorlikda obodonlashtirish, noqonuniy qurilgan bino va imoratlar, avtomobillarni saqlash joy(garaj)lari, ko'p qavatli uylardagi soyabonlarni o'rnatilgan tartibda bartaraf etish borasida bir qancha ishlar amalga oshirildi.

Xususan, Sergeli tumanidagi "Navqiron" va "Daryo bo'yi" mahallalarini obodonlashtirish ishlari 10 nafar xodim jalb etilib, 16-ko'pqavatli uyning orqa tomonidagi daraxtlarga shakl berildi, Nilufar ko'chasidagi 12-uyning kirish yo'laklaridagi elektr uzatish qutilari ta'mirlandi.

Ushbu tadbirlarda yong'in xavfsizligi xodimlari qatori boshqa soha vakillari, xususan, hokimlik, gaz va elektr ta'minoti xodimlari hamda ko'ngilli fuqarolar ishtirok etdi. Obodonlashtirish va ko'kalamzorlashtirish ishlari davomida aholi turarjoylari, mavze va ko'chalar 6 tonnaga yaqin chiqindidan tozalandi.

Shu kunlarda "Obod mahalla" dasturi hamda Toshkent shahridagi ko'p qavatli uylar oldidagi noqonuniy qurilmalarni bartaraf etish va hududlarni obodonlashtirish, sanitariya holatini yaxshilash borasida amalga oshirilayotgan ishlar Sergeli tuman yong'in xavfsizligi bo'limi tomonidan nazoratga olingan holda davom ettirilmoqda.

S.SAIDMURODOV,
N.ABDULLAYEVA,
J.XAYRULLAYEV,
Sergeli tuman
YXB inspektorlari

Olov — tilsiz yov

2019-yil 20-mart kuni Qibray tumani IIB navbatchilik qismiga kelib tushgan xabarga ko'ra, Qibray tumani Po'lat-qadam mahallasi, Soy ko'chasi, 52-uyda yong'in sodir bo'lgan.

Qibray tuman IIB tezkor tergov guruhi yong'in chiqqan joyga borib yong'in kelib chiqishi sababla-

rini o'rganganda, ushbu xonadon egasi Jamshid Hasanov o'rnatilgan gaz hisoblagich o'miga qora rangli rezina quvur o'rnatib, gazdan noqonuniy foydalanilganligi va ushbu quvurdan gaz chiqishi natijasida yong'in yuz bergani aniqlandi.

Ushbu holat yuzasidan Qibray tuman IIB tomonidan O'zbekiston Respublikasi JKning 185²-moddasi 1-qismi bilan jinoyat ishi qo'zg'atilib tergov harakatlari olib borilmoqda.

Sherzod SALOMOV,
IIV akademiyasi 3-o'quv kursi kursanti

Yong'in xavfsizligi institutida "O'zbekiston Respublikasida yong'inga qarshi sug'urta institutini tashkil etish muammolari" mavzusida respublika ilmiy-amaliy anjumani o'tkazildi.

Yong'inga qarshi sug'urtalash

Unda mutasaddi vazirlik va idoralar, sug'urta kompaniyalarining mas'ul xodimlari, oliy ta'lim muassasalarining professor-o'qituvchilari, ilmiy-tadqiqot institutlari ilmiy xodimlari hamda institut professor-o'qituvchilari ishtirok etdi. Anjumanda jismoniy va yuridik shaxslarning mol-mulkularini yong'indan asrash, sodir etilgan yong'inlar oqibatida yetkazilgan mulkiy zararni qoplash sohasida sug'urtalash tizimini takomillashtirish, bu borada huquqni qo'llash amaliyoti hamda rivojlangan xorijiy mamlakatlarning ilg'or tajribalari tahlili asosida ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalarni ishlab chiqish masalalari ko'rib chiqildi.

Tadbirda AQSH, Buyuk Britaniya, Shveysariya, Yaponiya, Janubiy Koreya singari xorijiy davlatlar tajribasi asosida

yong'in, tabiiy va texnogen tavsifdagi favqulodda vaziyatlar natijasida uchinchi shaxsga yetkazilgan zararni qoplashda fuqarolik javobgarligini majburiy sug'urtalashni tartibga soluvchi normativ-huquqiy hujjatlarni ishlab chiqish, milliy, madaniy va tarixiy yodgorliklarni yong'in, tabiiy va texnogen hodisalardan sug'urta qilish mexanizmlarini belgilash, yong'indan saqlash ko'ngilli xizmati a'zolarining sug'urtalash tizimini joriy etish bo'yicha takliflar bildirildi.

Anjuman so'ngida ishtirokchilar tomonidan yaratilgan ixtirolar ko'rgazmasi hamda badiiy va maxsus adabiyotlar yarmarkasi o'tkazildi.

Sherali ANVAROV,
Farhodjon XOJAYEV,
Yong'in xavfsizligi instituti xodimlari

Harakatli estafeta musobaqasi

Bog‘cha yoshidagi bolajonlar o‘rtasida sog‘lom turmush tarzini targ‘ib qilish, ularni jismonan baquvvat, barkamol va sog‘lom etib tarbiyalash har bir ota-ona va maktabgacha ta‘lim muassasasi xodimlarining muhim vazifasidir.

Olmazor tumanidagi 8-, 52-, 130-, 146-, 551-, 272-maktabgacha ta‘lim muassasalari tarbiyalanuvchilari o‘rtasida “Kichkintoylar ligasi” harakatli estafeta musobaqasida ishtirok etgan ota-onalar, tarbiyachilar bunga yana bir bor guvoh bo‘ldilar. Musobaqada katta guruhlar o‘g‘il va qizlaridan tashkil topgan jamoalar basketbol, voleybol, gandbol va mini futbol elementlari kiritilgan 5 ta shart bo‘yicha bellashdilar. “To‘pni olib yugurish” shartida ishtirokchilardan

chaqqonlik talab etilgan bo‘lsa, “Oyoqlar orasiga to‘pni qistirgan holda sakrash” sharti qizg‘in ruhda o‘tdi. “Doira ichidagi to‘p” shartini bolajonlar obruch va voleybol to‘plaridan foydalangan holda bajarishdi. “Jamoa sardoriga to‘pni uzatish” shartida eng epchil jamoa sardori aniqlandi. “Penalti” shartida esa jamoa a‘zolarining har biri futbol to‘pini darvoza tomon yo‘naltirdi. Eng ko‘p gol urgan guruh g‘olib deb topildi.

Bolajonlar uchun unutilmas xotiralarga boy bo‘lgan musobaqada eng epchil va chaqqon guruh deb topilgan 130-MTM tarbiyalanuvchilari 1-, 8-MTM 2-, 146-MTM esa 3-o‘rinni egalladi. G‘oliblarga

mas‘ul tashkilotlarning medal va esdalik sovg‘alari topshirildi.

Niginabonu SHUKUROVA

Burhon RIZOQULOV olgan suratlari

Tashabbusning amaliy natijalari

Poytaxtimizdagi 63-maktabga kelgan mehmonlar dastlab ta‘lim muassasasida 5 tashabbus bo‘yicha amalga oshirilgan ishlar bilan tanishdilar. Birinchi tashabbus bo‘yicha tashkil etilgan teatr, raqs, tasviriy va amaliy san‘at yo‘nalishidagi to‘garaklar a‘zolari o‘z ijod namunalari namoyish etib, tadbir ishtirokchilarining hayratini oshirgan bo‘lsa, yosh kitobxonlar uchun yaratilgan sharoitlar ham barchaga manzur bo‘ldi.

Yunusobod tuman XTB mudiri o‘rinbosari Gulchehra Yoqubova 5 tashabbus bo‘yicha amalga oshirilgan ishlarga bag‘ishlangan tadbirni ochar ekan,

tumandagi barcha maktablarda bu borada amaliy sa‘y-harakatlar boshlab yuborilganini alohida ta‘kidladi.

— Yoshlarning bo‘sh vaqtini mazmunli o‘tkazish uchun madaniy tadbirlar, kompyuter savodxonligi va internet markazlari, sport to‘garaklari, kitob do‘konlari tashkil etish, kutubxonalar fondini yangilash, o‘quvchi qizlarni kasb-hunarga yo‘naltirish kabi vazifalarni sifatli amalga oshirishga barcha pedagoglarning e‘tibori qaratilgan. Bugungi tadbir davomida to‘garaklar faoliyati, o‘qituvchilarning ochiq darslarini kuzatib, bunga amin bo‘ldik, — deydi G.Yoqubova.

B.RIZOQULOV olgan suratlari.

Ma‘rifat

TA‘SIS ETUVCHILAR:

O‘zbekiston Xalq ta‘limi vazirligi,
O‘zbekiston Oliy va o‘rta maxsus ta‘lim vazirligi,
O‘zbekiston Ta‘lim, fan va madaniyat xodimlari kasaba uyushmasi Respublika kengashi.

Bosh muharrir: Husan NISHONOV

Gazeta O‘zbekiston Matbuot va axborot agentligida 2006-yil 22-dekabrda 0067-raqam bilan ro‘yxatga olingan. Indeks: 149, 150. V-3417. Tiraji 15906. Hajmi 4 bosma taboq. Ofset usulida bosilgan, qog‘oz bichimi A-3. Bahosi sotuvda erkin narxda.

TELEFONLAR:

qabulxonaga — (71) 233-50-55;
kotihiyat — (71) 233-99-15;
reklama va marketing bo‘limi — (71) 233-42-92 (faks), (71) 236-54-17.

“Ma‘rifat” dan materiallarni ko‘chirib bosish tahririyat ruxsati bilan amalga oshirilishi shart.

Tahririyatga kelgan qo‘lyozmalar taqiriz qilinmaydi va muallifga qaytarilmaydi.

MANZILIMIZ:

100083, Toshkent shahri, Matbuotchilar ko‘chasi, 32-uy. Web-site: www.marifat.uz

Dizaynerlar: Malohat Toshva, Faxriddin Rahimov.
Navbatchi muharrir: Niginabonu Shukurova.
Navbatchi: Faxriddin Rahimov.

“O‘zbekiston” nashriyot-matbaa ijodiy uyida chop etildi. Korxonada manzili: Toshkent shahri, Alisher Navoiy ko‘chasi, 30-uy.

O‘ZA yakuni — 23.10 Topshirildi — 00.30

1 2 3 4 5 6